

Yù Napiá nga Dámak nga Meyannung kê Apu Kesu Kiristu nga Initúrâ ni Markus

Yù Meyannung sù Initúrâ ni Markus

Si Markus yù tádday sù ira appâ nga nangitúrâ sù napiá nga dámak nga meyannung kê Apu Kiristu, á inistoriá na yù aru nga makapállâ nga kingngi-kingnguá ni Apu, yù pamagaddátu na, yù pammapiá na sù ira máttakì, yù pamapáno na sù ira anitu, yù pangiyangngà na sù pate na megapu nittam, áнна yù paginnanole na.

Ta pagubobuk ni Apu Kesu, abbúnan na yù baggi na ta “Kaká na ngámin na tatolay,” (2:10). Á sù ira káruán nga ággubobuk, netúrâ ta “Anâ na tolalay.” Á yá kebalinán na, ta mássiki nu tolalay si Apu Kesu, aggina yù sigga-inángà nga makáwayyá. Á ta pamegapu nayù libru ni Markus, kinagi na, “Netúrâ sawe yù napiá nga dámak nga meyannung kê Apu Kesu Kiristu nga Anâ ni Namarò.”

Yù Mayán na yawe Napiá nga Dámak

Yù Bilin nga Inilayalayâ ni Kuan nga Minánnigù (1:1-8)

Yù Pakirigù ni Apu Kesu kê Kuan áнна Pamarubá ni Satanas kuna (1:9-13)

Yù Keggá ni Apu Kesu sù Purubinsia na Galilia (1:14–9:50)

Yù Ánge ni Apu Kesu ta Jerusalem (10:1-52)

Keggá ni Apu Kesu ta Jerusalem sù Maporián
nga Ligguán na (11:1–15:47)
Yù Pagginnanole ni Apu Kesu (16:1-8)
Mappasingan si Apu Kesu ána Manoli ta Lángì
(16:9-20)

*Yù Bilin nga Inilayalayâ ni Kuan nga Minánnigù
Mattiu 3:1-12; Lukas 3:1-18; Kuan 1:19-28*

¹ Netúrâ sawe yù napiá nga dámak nga meyan-
nung kê Apu Kesu Kiristu nga Anâ ni Namarò.

² Kunniaw yù pamegapu nayù napiá nga bilin ni
Namarò. Ajjan yù inipetúrâ ni Namarò kê Isaya,
nga yù ngaw nabbilinán na. Á initúrâ ni Isaya yù
kinagi na ngaw ni Namarò sù Anâ na, nga kun na,
“Yawe yù ábbilinák ku nga dobak ku ta mapolu
ánnè nikaw,

tapè paránan na yù dалан nga pallakarám mu.*

³ Aggina yù makkatakátol ta kalállammatán. Yaw
ikatakátol na:

‘Umayin si Apu! Paránan naw yù dалан na.

Tunungan naw yù pallakarán na.’ ”†

⁴ Á napalurò yawe nga initúrâ ni Lákay Isaya, ta
jimittál ta kalállammatán si Kuan nga Manigù. Á
aru yù ira tatolay nga minay ta kalállammatán, tapè
ginniginnád da yù kagian na. Á kinagi na nira,
“Mabbabáwi kayu sù liwiliwâ naw, ána makirigù
kayu, nga pangipasinganán naw sù pabbabáwi
naw, á pakomán na kayu ni Namarò,” kun na.

⁵ Á naddagaráddán yù ira tatolay nga minay kê

---

* **1:2** Netúrâ yù káruán nayù kinagi na gapay sù libru ni Malakia
3:1 † **1:3** Isaya 40:3

Kuan ta kalállammatán, nga naggapu ta tanga purubinsia na Judiya ána yù ira ngámin nga taga Jerusalem. Á inipalalappâ da yù liwiliwâ da, á jinigù ni Kuan ira sù danum na Jordan.

⁶ Nabbarawási si Kuan ta gámì nga napadday ta duddù na kamel, nga ayám nga sináppukul barâ na. Á nabbarakà ta tabbì na ayám. Á yá lâ kanan na yù durun ána issi na asúkán. ⁷ Á yawe yù bilin nga inilayalayâ ni Kuan: “Ajjan yù umayin nga maporián nga tumubbâ nikán, nga makáwayyá ánnè nikán. Á aringà mepángngà nga mangubbák ta kaddang na sapatù na. ⁸ Á jigutat takayu, á danum lâ yù ipanigù ku nikayu. Ngam aggina, ta panigù na nikayu, tanakuán yù ánnigù na. Ta ari danum yù ipanigù na nu ari galâ yù Mangilin nga Ikararuá, nga ipepulù na nikayu,” kun ni Kuan sù ira tatolay.

*Yù Pakirigù ni Apu Kesu kê Kuan
Mattiu 3:13-17; Lukas 3:21-22*

⁹ Á pangilayalayâ ni Kuan ta kalállammatán, minay kuna si Apu Kesu, nga naggapu ta ili na Nasaret ta purubinsia na Galilia. Á jinigù na laguk ni Kuan sù danum na Jordan. ¹⁰ Gon ni Apu Kesu nga naggapu ta danum, dagarágâ nga nasingan na yù lángì nga nabukatán ána yù Ikararuá ni Namarò nga mappagukák nga umay maddappá kuna ta kun na palomá. ¹¹ Á ajjan yù ngárál nga naggapu ta lángì, á kinagi na, “Sikaw yù Anâ ku nga iddukak ku, á ayatánà nikaw!”

*Yù Pamarubá ni Satanas kê Apu Kesu
Mattiu 4:1-11; Lukas 4:1-13*

¹² Á kabalin ni Namarò nga nagubobuk, dagarágâ nga inipángè nayù Mangilin nga Ikararuá si Apu Kesu ta kalállammatán. ¹³ Á naggián si Apu Kesu ta kalállammatán ta appátapulu nga ággaw, áнна pinarubán ni Satanas nga liwatan na. Á awán ta kabbulun na, nu ari lâ yù ira simaron nga ayám. Ngam minay yù ira daroban ni Namarò nga mangabbák kuna.

Yù Pagágál ni Apu Kesu sù ira Olu nga Maki-tuddu kuna

Mattiu 4:12-22; Lukas 4:14-15; 5:1-11

¹⁴ Á nipagápù nayù mammaguray ta Judiya si Kuan, nga pinukù na ta ábbalurán. Á ta keggá ni Kuan ta ábbalurán, nánaw si Apu Kesu nga nanoli ta Galilia, nga mangilayalayâ sù napiá nga dámak nga bilin ni Namarò. ¹⁵ Yá inilayalayâ na, “Natuppálin yù ággaw nga sinullà ni Namarò. Á duttálin nikayu yù pammagure ni Namarò. Likurán naw laguk yù liwiliwâ naw, á kurugan naw yù napiá nga dámak,” kun na.

¹⁶ Á ta pattalebák ni Apu Kesu ta aggik na bebay na Galilia, nasingan na yù ira duá nga mawwagi, di Simon kê Andares, nga matabukul, gapu ta yáyù ángngalluád da. ¹⁷ Pakasingan ni Apu Kesu nira, inagálán na ira, “E kayu saw ta tumuttul kayu nikán,” kun na. “Á ta kun na káru na sirá nga apan naw kunangan, á kunnian gapay yù káru na tatolay nga patuttulan naw nikán noka,” kun na. ¹⁸ Pakaginná ra sù kinagi na, dagarágâ nga nánawád da yù ira tabukul da. Á minay ira nepulupulù nga makituddu kuna.

¹⁹ Á nallakák di Apu Kesu ta baddì paga ta aggik na bebay. Á pakáddè da ta baddì, nasingan na yù ira duá nga ánâ ni Sebedo, di Ime kê Kuan, nga ipoli da yù ikà da sù barange ra. ²⁰ Pakasingan ni Apu Kesu nira, dagarágâ nga inagálán na ira gapay. Á nánawád da di Sebedo nga ammò da sù barangay, ána yù ira kábulud da nga minággissirá. Á minay ira nepulupulù nga makituddu kê Apu Kesu gapay.

*Yù Pamapáno ni Apu Kesu ta Anitu sù Tolay
Lukas 4:31-37*

²¹ Manganánuán, limibbè di Apu Kesu ta ili na Kapernium. Á kunnay ta kustombare na Kudio ta ággaw na Sabadu nga ággibannák da, dagarágâ nga simillung si Apu Kesu ta kapilliá, á nangituddu sù ira tatolay. ²² Á pakaginná ra kuna, napállâ ira sù pangituddu na, gapu ta makáwayyá yù ángngituddu na ánnè sù ángngituddu nayù ira mesturu na rili-siod da.

²³ Á simillung laguk sù kapilliá yù tolal nga nag-gusapel ta mamopoyung nga anitu. ²⁴ Á iniyássa-ássikan na yù ubobugan na, á kinagi na, “Anni yù akkuám mu nikami nga anitu, Kesu nga taga Nasaret? Em mu kami talamánan? Ammu taka gemma, sikaw yù Mangilin nga naggapu kê Namarò,” kun na. ²⁵ Ngam gimá ni Apu Kesu, “Arám mà ubu-ubobugán. Panawám mu yawe tolal.” ²⁶ Á pinabballiák nayù anitu yù tolal. Á pakkalli nayù anitu, nánawán na. ²⁷ Á yù ira tatolay nga naggagammung, pakasingad da karanniw, napállâ ira. Á nakkaká-ubobuk ira,

á kinagi ra, “Anni panò danniauw? Kuruk nga bagu yù ituddu na gemma! Sigga-pakáwayyá nga maggammá, mássiki sù ira mamopoyung nga anitu, á kurugad da yù kagian na!” kud da. ²⁸ Á dagarágâ nga iniparámak da yù meyannung kuna sù tanga purubinsia na Galilia.

*Yù Pamammapiá ni Apu Kesu sù ira Máttaki
Mattiu 8:14-17; Lukas 4:38-41*

²⁹ Á kabalin ni Apu Kesu namapánaw sù anitu, dagarágâ nga nánaw sù kapillia, nga nepulù kári Ime kâ Kuan, á minay ira ta bale ri Simon kâ Andares. ³⁰ Á labbè da ta bale ra, naratang da yù bakabákà nga katugángán ni Simon, nga nagiddá gapu ta makkulikuk. Á dagarágâ da nga kinagi kâ Apu Kesu. ³¹ Pakaginná ni Apu Kesu, jimikkì kuna. Á sinangngalán na yù limá na, á pinagikkáng na. Á gikkáng nayù bakabákà, nammapiá ngin. Á en na ira pinakán.

³² Á manganánnuán, ta pajjibbà, minay kâ Apu Kesu yù ira tatolay nga nangituluk sù ira máttakì ána yù ira tarepoyungán na anitu. ³³ Á nag-gagammung ira ngámin nga tangelián nga nad-darassil sù lawán na puertá na balay. ³⁴ Á aru yù ira pinammapiá ni Apu Kesu, nga natakì ta makkakerumá nga takitan. Á aru yù ira anitu nga pinapáno na, á arán na ira anugutan nga magubobuk, ta ammu ra ta aggina yù Anâ ni Namarò.

*Yù Pangilayalayâ ni Apu Kesu sù Purubinsia na
Galilia
Lukas 4:42-44*

³⁵ Á ta alippánnawák, pagittarákkò na manù, nallákuâ nga nánaw si Apu Kesu nga minay ta gián nga awán ta tatolay, tapè makimállà kê Namarò. ³⁶ Á pakánnámmu ra ta awán si Apu Kesu, minay di Simon áнна yù ira kábulun na nga magalek kuna. ³⁷ Pakálek da kuna, kinagi ra, “Ngámin nga tatolay, alerad daka,” kud da. ³⁸ “Mánaw ittam laguk,” kun ni Apu Kesu nira. “Et tamin sù ira káruán nga babálay, tapè ilayalayâ ku nira gapay yù napiá nga dámak, ta yáyù sinalákkuruk ku nga minay saw,” kun na. ³⁹ Á minay laguk nga mangilayalayâ sù ngámin nga kapillíá na Kudío sù tanga purubinsia na Galilia, á pinapáno na yù ira anitu sù ira tatolay nga baránuítán.

*Yù Pamammapiá ni Apu Kesu sù Naggoggong
Mattiu 8:1-4; Lukas 5:12-16*

⁴⁰ Á minay jimikkì kê Apu Kesu yù naggoggong, á namalittúkak ta arubáng na nga makimállà kuna, á kinagi na, “Apu, nu ikáyâ mu, makáwayyá ka nga mamammapiá níkán,” kun nayù naggoggong kê Apu Kesu. ⁴¹ Á pakasingan ni Apu Kesu kuna, nakalò yù allà na. Á sinonnâ na yù limá na, á sinámmì na yù naggoggong. Á kinagi na kuna, “Yáyù gemma ikáyâ ku akkuan! Mammapiá ken laguk,” kun na. ⁴² Á ta pagubobuk ni Apu Kesu, dagarágâ nga nammapiá yù naggoggong, áнна na-pakarenuánin yù baggi na. ⁴³ Á lage na pinapáno ni Apu Kesu yù tolay, sinaddánán na. ⁴⁴ Á kinagi na, “Arám mu bulubugá kagian ta tolay. Daretíu ka nga umay mappasingan sù pári na Kudío. Á ipeyátáng mu sù pári yù iyawâ mu kê Namarò

nga kunnay sù kinagi ni Moyses, tapè manguruk yù ira tatolay ta napakarenuán ken,” kun ni Apu Kesu kuna. ⁴⁵ Ngam ta páno na tolay, en na garè iniparámak sù ili áнна babálay. Á yáyù nga ari makángay si Apu Kesu ta ili, marakè maggugúru yù ira tatolay kuna. Á naggián lâ ta agayyuán. Á naddagaráddán yù ira tatolay nga minay kuna nga naggapu ta ngámin nga lugár.

2

Pammapián ni Apu Kesu yù Tolay nga Ari Mak-aguyu

Mattiu 9:1-8; Lukas 5:17-26

¹ Á pappasá nayù ira ággaw nga pangituddu ni Apu Kesu ta agayyuán, nanoli ta ili na Kapernium. Á narámak nayù ira tatolay yù labbè na. ² Á minay ira naggagammung sù gián na, áddè ta awán ta paggianád da mássiki sù lawán na puertá. Á inilayalayâ na nira yù bilin ni Namarò.

³ Á pangilayalayâ ni Apu Kesu, limibbè yù appâ nga tolay, á kináttu ra yù tolay nga mataki, nga kun na natay baggi na. ⁴ Á gapu ta ari ira makarakkì kâ Apu Kesu megapu ta magari nga tatolay, minunè ira ta sináttatapán nga atà na balay. Á binobbotád da yù atà sù aruk ni Apu Kesu, nga pangilabbutád da sù mataki, nga nagiddá sù dapan na. Á in-ayáyud da sù arubáng ni Apu Kesu. ⁵ Á pakasingan ni Apu Kesu ta inipanapanà da lâ nga inituluk kuna, natagenà na yù ángngikatalà da kuna, á kinagi na sù tolay nga kun na natay yù baggi na,

“Kopun, napakomá ngin yù ira liwiliwâ mu,” kun na.

⁶ Á nagitubang gapay tán yù ira mesturu nga mangituddu sù tunung. Á pakaginná ra sù kinagi ni Apu Kesu sù mataki, kagiad da ta nonò da, ⁷ “Ngattá, ta kunniaw yù ubobuk na yawe tolay? Potuán na pá si Namarò! Asinni panò makapakomá ta liwâ nu ari lâ si Namarò!” kud da ta nonò da. ⁸ Á dagarágâ nga natagenà ni Apu Kesu yù nonò da. Á kinagi na nira, “Ngattá, ta kagian naw ta nonò naw ta awánà ta awayyá nga makkagi sù kinagi sù mataki? ⁹ Anni panò yù ikáyâ naw nga kagiak ku nakuan sù tolay nga kun na natay yù baggi na? Á ta ángngarigán, nu kagiak ku kuna nakuan, ‘Napakomá ngin yù ira liwiliwâ mu,’ onu kuk ku lâ, ‘Gumikkáng ka, apam mu yù dapam mu, á mallakák ka,’ kuk ku nakuan? ¹⁰ Ngam yawe yù akkuák ku, tapè kánámamuán naw ta sikán nga Kaká na ngámin na tatolay yù makáwayyá sawe dabbuno nga mamakomá ta liwâ,” kun ni Apu Kesu nira. Á kinagi na sù mataki nga natay yù baggi na, ¹¹ “Yawe yù kagiak ku nikaw. Gumikkáng ka laguk, á apam mu yù dapam mu, á lubbè ka lâ ta balem,” kun na. ¹² Á gimikkáng yù mataki, á dagarágâ inakkâ na yù dapan na. Á ta arubáng da ngámin, nappabattáng nira nga nánaw. Á napállâ ira, á jináyo ra si Namarò. Á kinagi ra, “Awán paga ta nasingam mi nga kunniaw, nu ari lâ paga kunangan,” kud da.

*Yù Pagágál ni Apu Kesu kê Libi
Mattiu 9:9-13; Lukas 5:27-32*

13 Á nánaw si Apu Kesu nga nanoli ta aggik na bebay. Á nallalabbè kuna yù magaru nga tato-lay. Á sinudduán na ira. 14 Á manganánnuán, nallakák paga, á nasingan na si Libi nga anâ ni Alpio nga mináttuki ta buwì nga nagitubang sù upisína na. Á kinagi ni Apu Kesu kê Libi, “Tut-tulam mà.” Á gimikkáng si Libi, á siminuttul kê Apu Kesu. 15 Á minay laguk di Apu Kesu áнна yù ira makituddu kuna nga nepakkákán sù bale ni Libi. Á nepagitubang tán gapay yù ira kábulun ni Libi nga minángngalawâ ta buwì áнна yù ira káruán nga minálliwâ, gapu ta aru yù ira danniaaw nga siminuttul kê Apu Kesu.

16 Á yù ira mesturu nga Parisio, nasingad da si Apu Kesu nga nepakkákán sù ira minálliwâ áнна yù ira mináttuki ta buwì, nga maddarogà áнна mangilogò. Pakasingad da ta nepakkákán si Apu Kesu sù ira ilulluddè da, kinagi ra sù ira tudduán ni Apu Kesu, “Ngattá ta mepakkákán sù ira mináttuki ta buwì áнна yù ira káruán nga minálliwâ?” kud da. 17 Á pakaginná ni Apu Kesu sù iniyabbû da, kinagi na nira, “Á yù ira nga napiá yù gawagawáyád da, ari ira magáwák ta minángnguru, nu ari galâ yù ira máttakì. Á sikán, aringà umay nga magágál sù ira nga kagiad da ta awán ta liwá da, nu ari galâ ta umayà nga magágál sù ira nga ammu ra yù liwâ da.”

Yù Ituddu ni Apu Kesu nga Meyannung sù Ággaw nga Arád da Pakkákán

Mattiu 9:14-17; Lukas 5:33-37

18 Á yù ira makituddu kê Kuan áнна yù ira makikultu ta Parisio, ngilnad da yù tádday nga ággaw nga ari ira kumán, tapè makimállà ira kê Apu Namarò. Á minay yù ira káruán nga tatolay nga nangiyabbû kê Apu Kesu, á kinagi ra, “Mes-turu, ari kumán yù ira makituddu kê Kuan áнна yù ira Parisio. Ngam yù ira tudduám mu, anni má ta kumán ira?” kud da. 19 Á kinagi ni Apu Kesu nira, “Á ta ángngarigán, nu aijan yù bodá, manakì panò kumán yù ira makibodá nu aijan yù nobiu nira? Arán na awayyá nga ari ira kumán nu aijan paga yù nobiu nira. 20 Á duttál sangaw yù ággaw nga páno nayù nobiu nira, á maraddam ira, á ari ira laguk kumán,” kun ni Apu Kesu nira.

21 Á nagángngarigán si Apu Kesu, ta ipakánnámmu na nira ta ari metádday yù ngaw netuddu nira áнна yù ituddu na nira. Á kinagi na, “Awán ta magappíl ta bagu ta dán nga sinnun, ta nu meyappíl kuna, kubbà yù bagu sangaw nu mebábbál áнна mapisil yù dán, á mappaná laguk yù pisil na sangaw,” kun na. 22 “Á kunnian gapay sù ira nga mappadday ta binaráyáng. Awán ta mangipay ta issi sù dán nga tabbì, gapu ta nataggâ yù tabbì. Ta nu dán nga tabbì yù pangipayyán na, mabattâ sangaw ta pagassam nayù issi, á mebuttu laguk, á kengá lâ yù binaráyáng áнна yù ággianán na gapay. Máwák yù tabbì nga bagu nga malapà, nga pangipayyád da, tapè ari mabattâ,” kun na.

*Yù Meyannung sù Ággaw nga Ággibannák
Mattiu 12:1-8; Lukas 6:1-5*

23 Á sù tádday nga Sabadu, nga ággaw nga ággibannák da, nallakák di Apu Kesu sù dалан nga natangngán na ákkomanán. Pattalebák da, nangá yù ira tudduán ni Apu Kesu sù natagatán nga dáwa. 24 Á yù ira Parisio, nasingad da ira. “Innam mè!” kud da kê Apu Kesu. “Ngattá ta akkuád da yù ipugik nayù tunung tam sù ággaw na ággibannák?” kud da kuna. 25 “Wan ay,” kun ni Apu Kesu nira. “Á arán naw panò binibbik yù meyanung sù kingnguá na ngaw ni Patul Dabid nga ipugik nayù tunung tam gapay? Nabisinán di Dabid ána yù ira kábulun na. 26 Á dagarágâ simillung si Dabid sù bale ni Namarò sù keggá ni Abiatar nga kátannangán nga pári. Á inâ na yù pán nga neyátáng nayù pári kê Namarò, á kinán na ána iniyawâ na gapay sù ira kábulun na, nga mepugik nga kanan na tolay. Yù lâ pári yù mepángngà nga kumán kuna. Ngam arán na paliwatan ni Namarò si Dabid sù kingnguá na. 27 Ta pinarò ni Namarò yù tolay, nga ari megapu sù ággaw nga ággibannák, ngam sinullà na yù ággaw nga ággibannák megapu sù máwák na tolay nga magibannák. 28 Ngam egga gapay yù máwák na tolay nga kanan. Á sikán nga Kaká na ngámin na tatolay, makáwayyángà nga makkagi sù mepángngà nga akkuán na tolay ána mepugik nga akkuád da ta ággaw nga ággibannák,” kun ni Apu Kesu nira.

3

*Yù Tolay nga Nassesseng Limá na
Mattiu 12:9-14; Lukas 6:6-11*

¹ Á minay má ngin simillung si Apu Kesu ta kapilliá na Kudio sù ággaw nga ággibannák. Á aijan sù kapilliá yù tolay nga nassesseng limá na. ² Á aijan gapay tán yù ira Parisio, á sisímád da si Apu Kesu tapè masingad da nu pammapián na yù nassesseng sù ággaw nga ággibannák, tapè ikeká ra.

³ Pakasingan ni Apu Kesu sù nassesseng, kinagi na kuna, “E ka bì saw.” ⁴ A kinagi na laguk sù ira massísim kuna, “Anni yù kagian nayù tunung tam nga meyannung sù akkuát tam sù ággaw na ággibannák? Máyâ yù mangabbák onu yù mangnguá ta tolay? Iyígù tam nakuan yù ikáttole tam onu papatáyat tam ira?” kun na nira. Ngam ari ira bulubugá nakkituk. ⁵ Á nallipipay si Apu Kesu nira, á napporay áнна nakalò yù daddam na gapu ta nataggâ yù nonò da, ta arád da ikállà yù tolay. Á kinagi na laguk ni Apu Kesu sù tolay nga nassesseng limá na, “Sonnatam mu yù limám.” Á sinonnâ na, á nammapiá ngin yù limá na.

⁶ Á pakasingan nayù ira Parisio sù kingnguá ni Apu Kesu, dagarágâ nallawán ira ta kapilliá, á makiubobuk ira sù ira tatole ni Patul Erodo, nu kunnasi yù ámmapáte ra kê Apu Kesu.

Neparámak yù Ngágan ni Apu Kesu

⁷ Á nallilli laguk di Apu Kesu áнна yù ira tudduán na ta ili, nga minay ta bebay. Á jimináddán nira yù ira magari nga tatolay nga naggapu sù ira purubinsia na Galilia áнна Judiya. ⁸ Á aru ira gapay nga naggapu ta ili na Jerusalem, áнна yù lugár na Iddumia, yù dammáng na Jordan, á yù ira ili na Tiro áнна Sidon áнна yù lugár ta lepuád da. Minay

yù ira ngámin nga tatolay kê Apu Kesu, gapu ta narámak da yù akka-akkuán na nga makapállâ.

⁹ Á gapu sù ira magari nga minay kê Apu Kesu, inipaparán na sù ira makituddu kuna yù barangay nga pagitubangán na, tapè ari marappì sù ira tatolay nga naddarassil ta aggik na bebay. ¹⁰ Á gapu ta aru yù ira máttakì nga pinammapiá na, naggugúru yù ira ngámin nga máttakì nga maniggek kuna. ¹¹ Á yù ira nagunagán na anitu, pakasingad da kuna, namalittúkak ira ta arubáng na, á inikallì ra, “Sikaw yù Anâ ni Namarò,” kud da. ¹² Ngam gimmá na ira ta arád da ipakánnámmu.

Pilian ni Apu Kesu yù ira Mapulu duá nga Makituddu kuna

Mattiu 10:1-4; Lukas 6:12-16

¹³ Á giminon si Apu Kesu ta puddul. Á inagálán na yù ira tatolay nga inikáyâ na, á minay ira kuna. ¹⁴ Á sinullà na yù ira mapulu duá, tapè mepulù ira kuna, ána doban na ira ta umay mangilay-alayâ. ¹⁵ Á inipe na nira yù pakapangnguá na nga mamapánaw ta anitu. ¹⁶ Á danniaw yù ira mapulu duá nga sinullà na: si Simon nga iningágan na ta Eduru, ¹⁷ á yù ira duá nga ánâ ni Sebedo, di Ime kê Kuan, nga iningágan na ta Buanages. Á yù kebalinán na, ánâ na alittúgaw. ¹⁸ Á si Andares gapay kê Pilippi, si Bartolome, si Mattiu, si Tomâ, si Ime nga anâ ni Alpiu, si Tajjio, si Simon nga Mengal, ¹⁹ á si Kudas Iskariote nga nabbalin ta mappagápù kê Apu Kesu.

Yù Siri nga Kinagi nayù ira Mesturu na Kudio
Mattiu 12:22-32; Lukas 11:14-23; 12:10

²⁰ Á gapu ta kabalin na nanullà sù ira tudduán na, limibbè si Apu Kesu ta paggianán na. Á naggagammung mángin yù ira magari sù gián na. Á yáyù nga arád di Apu Kesu natángxák nga kumán. ²¹ Á pakarámak nayù ira kanakanáyun ni Apu Kesu, ed da nakuan gaputan, ta kagiad da ta magisassay maguyung.

²² Á aijan gapay yù ira mesturu na Kudio, nga naggapu ta ili na Jerusalem. Á kinagi ra sù ira tatolay, “Aggina, nagunagán ni Satanas, nga patul nayù ira anitu, á iyawâ ni Satanas kuna yù pakapangngúá na nga mamapánaw ta anitu,” kud da. ²³ Á inagálán na ira laguk ni Apu Kesu. Á iniyángxarigán na yù itabbák na nira, á kinagi na, “Ikáyâ ni Satanas panò papanáwan yù ira anitu sù ira tatolay? ²⁴ Á nu ángxarigán ta aijan yù páppatulán, nga maddaráma yù ira tatole na, mabì lâ yù pagáddekán nayù páppatulád da. ²⁵ Á kunian gapay sù ira makkakábbalay, nu maddaráma ira, ari ira gemma makapaggián sù bale ra. ²⁶ Á nu maddaráma di Satanas ána yù ira anitu nga masserbi kuna, ari mabayák yù pammagure na, ta duttálin yù áddè na.

²⁷ “Á ta ángxarigán, awán ta makatallung sù bale nayù masikan, nu arán na olu nga igálù, tapè apan na yù magariy lâ nga ikáyâ na. ²⁸ Ginnán naw laguk, ta kuruk yù kagiak ku nikayu, mapakomá yù ira tatolay sù ngámin nga liwiliwâ da, mássiki yù ira nga magubobuk ta narákè kê Namarò. ²⁹ Ngam yù makkakagi ta narákè sù Mangilin nga Ikararuá, ari bulubugá mapakomá yù liwâ na ta áddè ta

áddè.” ³⁰ Yáyù inittabbák ni Apu Kesu nira, gapu ta kinagi ra ta aggina yù nagunagán na anitu.

*Di Yená ni Apu Kesu ána yù ira Wáwwagi na
Mattiu 12:46-50; Lukas 8:19-21*

³¹ Á limibbè yù yená ni Apu Kesu ána yù ira wáwwagi na, á naggián ira ta námmuák na balay. Á inipágál da si Apu Kesu ta umay nira ta lawán. ³² Á aru yù ira tatolay nga nagarimummung kâ Apu Kesu sù unak na balay. Á kinagi ra kuna, “Ajjan ta lawán si innò mu ána yù ira wáwwagim, á ipágál daka,” kud da. ³³ Á simibbák si Apu Kesu, á kinagi na, “Asinni yù kuruk nga yenâ? Asinni yù ira kuruk nga wáwwagi?” kun na. ³⁴ Nilipilipe na yù ira nagarimummung kuna, á kinagi na, “Danniw ira yù pannakayenâ ána pannakawáwwagi! ³⁵ Ta ngámin ira nga mamalurò sù ipakuá ni Namarò nira, aggira yù meyárik ta wáwwagi nga lálláki ána wáwwagi nga bábbay ána yenâ,” kun na.

4

*Yù Ángngarigán nga Meyannung sù Mangiwári ta
Bini*

Mattiu 13:1-9; Lukas 8:4-8

¹ Uli otturu nga pangituddu ni Apu Kesu ta aggik na bebay, kitáru yù ira tatolay nga minay kuna. Á yáyù nga nappittà ta barangay nga nappatangngá ta baddì, á naggián yù ira tatolay ta aggik. Á nagitubang si Apu Kesu nga nangarubáng nira. ² Á ta pangituddu na, nagángngarigán, á aru yù inittuddu na nira. Kinagi na, ³ “Ginnán naw laguk. Ajjan yù tolalay nga minámmulá, á en na iwári yù

bini sù ákkomanán na. ⁴ Pangiwári na ta bini, natágâ yù baddi ta aggik na dálan, á dagarágâ nga kinán nayù mammánù ira. ⁵ Á natágâ yù baddi ta gián na batu, nga baddi lâ yù dabbun na, á mabì mattubbu. ⁶ Á sangaw nu mabilagán, malelay gapu ta ari naggamù ta napiá.

⁷ “Á natágâ yù baddi nga bini paga ta kasisítán. Á gapu ta alistu yù paddakal nayù sí, nabalabáluk yù bini, á ari makapabbungá. ⁸ Á yù bini nga iniwári na tolai sù ákkomanán na, jiminakal, á nabbungá ngámin. Ajjan yù bini nga kustu yù ábbungá na, áanna ajjan nga kitapiá yù ábbungá na, áanna ajjan gapay nga kapiánán yù ábbungá na. ⁹ Á sikayu nga makaginná, ginnán naw ta napiá yù kagiak ku,” kun ni Apu Kesu nira.

*Yù Gapu na nga Nagángngarigán si Apu Kesu
Mattiu 13:10-17; Lukas 8:9-10*

¹⁰ Manganánnuán, páno nayù ira magari, ajjan lâ paga kê Apu Kesu yù ira nga makituddu kuna áanna yù ira mapulu duá nga sinullà na. Á iniyabbù da kuna yù meyanung sù kebalinán nayù ira ángngarigán na. ¹¹ Á simibbák, á kinagi na nira, “Sikayu yù iniddán ni Namarò ta pakánnámmu naw sù nelímak ngaw nga meyanung sù ira mesipà ta pammagure ni Namarò. Ngam iyángngarigák ku lâ sù ira káruán nga tatolay, ¹² tapè mapalurò yù dán nga netúrâ ni Isaya, nga yù ngaw ábbilinán ni Namarò. Kinagi na: ‘Mássiki nu inni-innad da, ngam arád da tákkilalán, á mássiki nu ginniginnád da, ngam arád da kánnámmuán.

Ta nu kánnámmuád da, likurád da nakuan yù li-wiliwâ da,
 áнна mattoli ira kê Namarò, tapè pakomán na ira.’
 „*
 „*

Ibukalán ni Apu Kesu yù Kebalinán nayù Mangiwári ta Bini

Mattiu 13:18-23; Lukas 8:11-15

¹³ Á kinagi ni Apu Kesu nira, “Ngattá, ta arán naw kánnámmuán yù kinagi? Á nu arán naw kánnámmuán yaw, kunnasi laguk pakánnámmu naw sù ira káruán nga pagángngarigák ku? ¹⁴ Yù minángngiwári ta bini, yáyù keyarigán nayù tolay nga mangituddu ta bilin ni Namarò sù ira tatolay. ¹⁵ Á kunnay ta aggik na dалан nga natágatán ta bini, kunnian gapay sù ira káruán nga tatolay nga magginná sù ubobuk ni Namarò. Pakaginná ra, dagarágâ nga umay si Satanas, á irián na ta nonò da yù ubobuk ni Namarò. ¹⁶ Á kunnay ta gián na batu nga natágatán ta bini, kunnian gapay sù ira káruán nga tatolay, gapu ta pakaginná ra sù ubobuk ni Namarò, magayáyâ ira nga mangalawâ kuna, ¹⁷ ngam ari mapatattam ta nonò da, a mabì lâ ira manguruk. Á sangaw nu umay yù jigâ da, onu aijan yù manigirigâ nira megapu sù ángnguruk da, dagarágâ nga likurád da yù ángnguruk da.

¹⁸ “Á yù ira káruán nga tatolay nga magginná sù ubobuk ni Namarò, kunnay ta mesimmu ta bini nga newári ta kasisítán, kunnian gapay nira, ¹⁹ gapu ta tángngagad da lâ yù pagalerád da áнна yù pangayâ da sù kukuá ra, áнна yù pakkaragâ

---

* **4:12** Isaya 6:9-10

da ta aru nga makkakerumá. Á yáyù nga kunnay ta bini nga ari tulluâ ta kasisítán, kunnian gapay sù ubobuk ni Namarò ta nonò da, gapu ta arád da tángngagan. ²⁰ Á yù ira tatolay nga magginná áanna manguruk sù ubobuk ni Namarò, kunnay ira ta napiá nga komán nga newáritán na bini nga mabbungá ta napiá. Ta mepatattam ta nonò da yù ubobuk ni Namarò, á napasigaggà yù ángnguruk da, áanna aru yù napiá nga palurotad da.”

*Yù Ángngarigán nga Meyannung ta Isingan
Lukas 8:16-18*

²¹ Á kinagi ni Apu Kesu nira, “Á ta ángngarigán, nu paggatangat tam yù isingan, kallabát tam panò, onu ipe tam panò ta silárung na katri? Ari gemma! Ngam ipotut tam ta lamesá. ²² Á kunnian gapay sù pangituddù ta meyannung sù pam-magure ni Namarò, ta awán gemma ta metuttù nga ari galâ sangaw mepakánnámmu. Á awán ta melímak nga ari galâ sangaw mepalappâ. ²³ Nu egga yù talingá naw nga makaginná, magginná kayu laguk.”

²⁴ Á kinagi na paga nira, “Tángngagan naw ta napiá yù maginná naw. Ta ángngarigán, yù saluk nga egga nikayu, yáyù mepattappang nikayu, á malannapán sangaw gapay. Kunnian sù ira tatolay nga manángngák sù metuddu nira. Nu manguruk ira, á aru paga sangaw yù kánnámmuád da. ²⁵ Á nu patattamad da ta nonò da yù ubobuk ni Namarò, aru paga sangaw ipakánnámmu ni Namarò nira. Á yù ira tatolay nga ari manguruk sù

metuddu nira, máttamád da sangaw yù baddi nga kagiad da ta kánnammuád da.”

Kunnasi yù Paddakal nayù Pammagurayán ni Namarò?

²⁶ Pangituddu na má ni Apu Kesu, kinagi na, “Kunniaw yù keyarigán nayù paddakal nayù pammagurayán ni Namarò. Ta ángngarigán, ajjan yù tolay nga mangiwári ta bini sù ákkomanán na. ²⁷ Á kabalin na nangiwarì sù komán na, magiddá nga makkaturuk káda gabi áнна gumikkáng kággággaw. Á mattubbu yù bini, nga dumakal lâ dumakal, ngam arán na ammu nayù tolay nu kunnasi yù áddakal na. ²⁸ Á palattuáran na dabbun ta olu yù don na pángè nayù dáwa na nga dumakal áddè ta pattaggâ na. ²⁹ Kalutu nayù dáwa na, doban nayù tolay yù ira umay maggaták kuna, gapu ta náddekánin yù kagaták na.”

Anni yù Pabbalinán nayù Kabadditán na Bukal?
Mattiu 13:31-32, 34; Lukas 13:18-19

³⁰ Á kinagi na má ni Apu Kesu sù ira tatolay, “Anni panò yù pangigitták ku sù pammagure ni Namarò? Onu anni yù pangiyarigák ku kuna? ³¹ Kunnay sù kabadditán nga bukal nga nemulá ta dabbun. ³² Nu nemulá ngin, mattubbu nga dumakal ta áddè ta mabbáli ta karakalán na mulá nga darakal yù pangá na. Á umay magumù yù ira mammánù sù pangá na.” ³³ Á ta pangituddu na nira, aru nga kunnian yù iniyángngarigán na nira, ta yáyù lâ maginná ra ta áddè ta arád da kánnámmuán. ³⁴ Á awán bulubugá ta kinagi na sù ira tatolay nu ari lâ megapu sù pagángngarigán na.

Ngam ta kepulù da lâ kuna nayù ira makituddu kuna, inibukalán na ngámin nira.

*Pagimammatan ni Apu Kesu yù Baggiu
Mattiu 8:23-27; Lukas 8:22-25*

³⁵ Á ta pajjibbà, kinagi ni Apu Kesu sù ira makituddu kuna, “Et tamin, ta dumákì ittam ta dammáng na bebay,” kun na. ³⁶ Á nánawád da yù ira magari, á nappittà ira sù barangay nga gián ni Apu Kesu, á inipulù da nga irákì ta dammáng. Á aijan yù ira káruán nga barangay nga namulun nira. ³⁷ Á nikáddagâ lâ nappaddák ta nasikan, á lappágan nayù palung yù barangay, á massab-buetán ta áddè ta maddaggun mapannu. ³⁸ Ngam nakkaturuk si Apu Kesu nga nappungán sù gián na ulin na barangay. Á ed da nilukák. “Mesturu!” kud da. “Arám mu kemámmatán yù kalaggak tam?” kud da. ³⁹ Á kalukák na, gimmá na yù paddák áнна palung, á kinagi na, “Magimammà ken.” Á nagimammà yù paddák, á nalínák yù danum. ⁴⁰ Á kinagi na sù ira makituddu kuna, “Ngattá, ta maganássing kayu? Arán nawà paga ikatalà?” kun na. ⁴¹ Á nappanà yù assing da áнна nakalò yù kapállâ da. Á nakkaká-ubobuk ira nga kinagi, “Asinni laguk yaw? Ta mássiki yù paddák áнна danum, tuppálad da yù kagian na!” kud da.

5

*Pammapián ni Apu Kesu Yù Naggusapel
Mattiu 8:28-34; Lukas 8:26-39*

¹ Á nakáddè di Apu Kesu ta dammáng na bebay sù gián nga mangngágan ta Gerasa. ² Gatták ni

Apu Kesu ta barangay, minay jiminápun kuna yù tolay nga naggapu ta katanamán, nga nagunagán na anitu. ³ Á kuebá ta katanamán yù paggianán na, gapu ta awán ta tolay nga makegálù kuna, mássiki nu káwák yù gálù na. ⁴ Ta name-arú nga nagalután ta káwák nga balayáng yù takki na áнна yù limá na, ngam gattakan na lâ, á awán ta tolay nga masikan nga makegaggak kuna. ⁵ Á kággággaw áнна káda gabi magagga-aggay sù katanamán áнна puddupuddul ira, á bigibigarán na yù baggi na ta batu nga nataram.

⁶ Pakerípâ nayù naggusapel kê Apu Kesu ta arayyu paga, nakkarerá nga minay namalittúkak sù arubáng na. ⁷ Á nikalli na nga kinagi kuna, “Anni akkuám mu nikán, sikaw Apu Kesu nga Aná ni Namarò nga Kotunán? Á ta arubáng ni Namarò, kiddawak ku nikaw ta arám mà jigirigátan,” kun nayù maguyung kê Apu Kesu. ⁸ Yáyù kiniddo na, gapu ta makiubobugin si Apu Kesu, á kinagi na sù anitu nga nagunak, “Mallawán ka nga mánaw sù tolay, sikaw, anitu!” ⁹ Á iniyabbû na laguk ni Apu Kesu kuna, “Anni yù ngágam mu?” “Jibu yù ngágak ku gapu ta apípiá kami,” kun nayù naggusapel. ¹⁰ Á inikukkuttù na nga nakimállà kuna ta arán na ira papanáwan sù lugár da.

¹¹ Á naggián tán apípiá nga bábi ira nga nadduki sù garek na puddul. ¹² Á nakimállà yù ira anitu kê Apu Kesu, á kinagi ra, “Dobam mu kami bì sù ira bábi, tapè tullung kami nira,” kud da. ¹³ Á iniyangù na nira, á nallawán ira nga simillung sù ira bábi. Á ngámin yù ira bábi nga maddaggun

duá ribu, nakkarerá ira nga minutù nga minay sù danum na bebay. Á nalaggabán ira ngámin nga natay ta bebay.

¹⁴ Pakasingan nayù ira minánnaron ta bábi sù nesimmu, nattálaw ira, á ed da iniparámak sù ili áanna ngámin nga bárriu. Á pakarámak nayù ira tatolay, ed da pinasikkál nu anni yù nesimmu.

¹⁵ Pakáddè da kê Apu Kesu, nasingad da yù tolay nga naggusapel ngaw, nga nagitubang nga nab-barawási ngin. Nanoli ngin yù napiá nga nonò na. Pakasingad da kuna, nakalò yù assing da, á nepallà yù kapállâ da megapu sù pakáwayyá ni Apu Kesu.

¹⁶ Á yù ira tatolay nga nakasingan, inistoriá ra sù ira káruán yù ngámin nga nesimmu sù tolay nga naggusapel áanna yù ira aya-ayám da.

¹⁷ Á dagarágâ makikomá ira ngámin kê Apu Kesu ta panawán na bì yù lugár da.

¹⁸ Á gapu ta panakì da kuna, minay si Apu Kesu nga nappittà ta barangay. Á yù tolay nga nagunagán na ngaw na anitu, minay laguk nakimállâ kê Apu Kesu, ta gustu na mepulù kuna.

¹⁹ Ngam arán na inanugù ni Apu Kesu, á kinagi ni Apu kuna, “Manoli ka lâ ta balem, á kagiam mu sù ira kakanáyum mu yù ngámin nga kingnguá ni Apu nikaw áanna yù ángngikállâ na nikaw,” kun ni Apu Kesu kuna.

²⁰ Á nánaw laguk yù tolay, á dagarágâ nanoli ta lugár na nga mangngágan ta Mapulu Ili, ta en na inilayalayâ yù kingnguá ni Apu Kesu kuna. Á pakaginná nayù ira tatolay, napállâ ira ngámin.

Paginnanolayan ni Apu Kesu yù Anâ ni Jeru áanna

*Pammapián na yù Babay nga Naniggek kuna
Mattiu 9:18-26; Lukas 8:40-56*

²¹ Á nabbarangay laguk si Apu Kesu nga nanoli ta dammáng na bebay. Pakatunù na tán, nagarimummungád da nayù ira magari nga tatolay ta aggik na bebay. ²² Á minay gapay yù tádday nga tolay, nga mangngágan ta Jeru, nga kapatás ta kapilliá na Kudio. Á pakasingan ni Jeru kê Apu Kesu, namalittúkak laguk ta arubáng na. ²³ Á inikomá na kuna, nga kun na, “Magisassay matay yù anâ ku nga babay. Em mu bì támmitan, tapè mammapiá ána matolay,” kun ni Jeru kê Apu Kesu. ²⁴ Á binulun na laguk ni Apu Kesu, ta umay ira sù bale na. Á nepulù nira yù magari nga tatolay. Á masirisirì ira sù dálan.

²⁵ Á ta kasirisirì nayù ira tatolay, ajjan yù babay nga mapparága ta mapulu duá nga dagun. ²⁶ Á aru yù jigâ nga inattamán na megapu ta panguru ra kuna nayù ira aru nga minángnguru. Á napúnu ngin yù kuártu na, á ari paga nammapiá, nu ari galâ nga mappanà lâ mappanà yù takì na. ²⁷ Á narámak na yù meyannung kê Apu Kesu, á minay laguk nga jimikkì sù likuk na. Á siniggek na yù barawási na. ²⁸ Ta nanonò na, “Nu ek ku siggeran mássiki yù gámì na, á mammapiángà,” kun na ta nonò na. ²⁹ Á paniggek na kuna, dagarágâ nattukkâ yù papparága na! Á natagenà na ta nammapiá ngin yù baggi na.

³⁰ Á ta pammapiá nayù babay, dagarágâ natagenà ni Apu Kesu ta nammapiá yù tolay megapu

sù ámmagaddátu na, á nagginnà laguk ta dálan, nga nallipay sù ira tatolay, á iniyabbû na nira, “Asinni naniggek ta gámì ku?” kun na. ³¹ Á kinagi nayù ira makituddu kuna, “Arám mu panò masingan yù ira tatolay nga manirisirì nikaw? Ngattá, ta iyabbû mu lâ paga ta asinni naniggek nikaw?” kud da kuna. ³² Á nilipilipe na ira ngámin tapè masingan na yù naniggek kuna. ³³ Á yù babay, natákál na ta nammapiá ngin, á minay namalittúkak ta arubáng ni Apu Kesu, nga mamippipik nga maganássing, a kinagi na yù kurugán. ³⁴ Á kinagi ni Apu Kesu kuna, “Tíyá, nammapiá ken megapu sù ángngikatalà mu níkán. Lubbè ken, á ari ka maburung, ta kuruk nga nammapiá ken nga ari mapatolián,” kun na.

³⁵ Á pakiubobuk na paga ni Apu Kesu sù babay, jimittál yù ira tatolay nga naggapu ta bale nayù kapatás, á kinagi ra sù kapatás, “Natayin yù aná mu. Ngattá, ta bannagam mu paga yù mesturu?” kud da. ³⁶ Ngam arán na sinángngák ni Apu Kesu yù kinagi ra, á kinagi na sù kapatás, “Ari ka maganássing. Ipasigaggà mu lâ yù ángngikatalà mu níkán,” kun ni Apu Kesu kuna. ³⁷ Á arán na inanugù nga mepulù yù ira tatolay kuna. Tallu ira lâ yù mepulù kuna, di Eduru áнна yù duá nga mawwagi, di Ime kê Kuan.

³⁸ Á labbè da ta bale nayù kapatás, nasingan ni Apu Kesu yù ira matannuk nga gikulukuletán. ³⁹ Á tallung ni Apu Kesu sù balay, kinagi na nira, “Ngattá, ta matannuk kayu áнна makkulè? Yù abbing, ari natay, ngam makkaturuk lâ,” kun na.

⁴⁰ Á inipappagalà da. Ngam pinapáno ni Apu Kesu ira sù balay. Á yù yená nayù abbing ána yù yáma na, á si Apu Kesu ána yù ira tallu nga kábulun na, aggira lâ yù simillung sù gián nayù abbing. ⁴¹ Tallung da ta lágum, jimikkì si Apu Kesu sù abbing, á singngalán na yù limá na. Á kinagi na kuna sù ággubobuk na, “Talita kumi.” Á yù kebalinán na, “Abè, gumikkáng ka.” ⁴² Á dagarágâ giminikkáng yù abbing, á nallakák, ta dakalin, ta mapulu duá yù dagun na. Á pakasingan nayù ira darakal na, nakalò yù kapállâ da. ⁴³ Á sinabarangan na ira ni Apu Kesu ta arád da bulubugá ipakánammu. Á kinagi na nira ta pakanad da yù abbing.

6

Arád da Dayáwan si Apu Kesu nayù ira Katan-gelián na

Mattiu 13:53-58; Lukas 4:16-30

¹ Á nánaw laguk si Apu Kesu nga nanoli sù lugár na ta ili na Nasaret. Á nepulupulù kuna yù ira makituddu kuna. ² Á sù ággaw nga ággibannák da, minay nangituddu ta kapilliá na Kudio. Á aru yù ira tatolay nga napállâ ta pakaginná ra sù ituddu na. Á kinagi ra, “Isaw panò pangápán na danniaw nga kagian na nittam? Anni panò yù sírik nga nepay kuna? Á kunnasi panò yù pamagaddátu na ta makapállâ nga akka-akkuán na? ³ Ari panò aggina yù kalapinteru, nga anâ ni Maria, ána yù kaká ri Ime, kári Kusè, si Kudas, si Simon? Á aijan

gapay saw yù ira wáwwagi na nga bábbay,” kud da. Á natakì yù nonò da kuna.

⁴ Á kinagi na laguk ni Apu Kesu nira, “Ngámin nga tatolay, makimoray ira sù ábbilinán ni Namarò. Awán ta manakì kuna, nu ari lâ yù ira katangelián na áнна yù ira kanakanáyun na áнна yù kábbale na,” kun na nira. ⁵ Á ari makapagaddátu tán, gapu ta awán ta manguruk kuna, ngam yù ira lâ nga káruán nga máttakì, sinámmi na ira áнна pinammapiá na ira. ⁶ Á napállâ, gapu ta awán ta ángnguruk da. Á minay laguk mangituddu ta tatolay sù ira barrabárriu.

Doban ni Apu Kesu yù Mapulu Duá nga Sinullà na ta Umay ira Mangilayalayâ sù Napiá nga Dámak Mattiu 10:5-15; Lukas 9:1-6

⁷ Á inagálán ni Apu Kesu yù mapulu duá nga sinullà na, tapè doban na ira nga taggiruá, ta umay ira mangilayalayâ sù bilin ni Namarò. Á ipe na nira yù pakáwayyá na nga maggammá sù ira anitu. ⁸ Á sinabarangán na ira ta awán bulubugá ta ipulù da, ngam yù lâ tagukuk da sù lakarad da. Yáyù lâ, ta arán na nira inipálâ yù bálud da nga kanan onu gámì onu kuártu sù arikáwà da. ⁹ Kinagi na nira ta massapátu ira, ngam arád da ipulù yù pappataliád da. ¹⁰ Á kinagi na nira, “Á yù labbetán naw nga balay, yáyù lâ ággammátán naw áddè ta páno naw ta lugár da. ¹¹ Á nu lubbè kayu ta gián nga awán ta mangalawâ nikayu, áнна manakì ira magginná sù bilin naw, mánaw kayu laguk. Á ta páno naw, pápparán naw yù káppù sù takki naw,

nga pangipanonò naw nira ta liwâ da lápáy nu manakì ira magginná sù bilin naw,” kun na nira.

¹² Á nánaw laguk yù ira mapulu duá nga sin-ullà na, á minay ira mangilayalayâ ta máwák nga mabbabáwi yù ira tatolay ána likuránád da yù narákè nga ággangnguá ra. ¹³ Á aru yù ira anitu nga pinapáno ra ta tatolay, á aru yù ira máttakì nga jinenuád da, á nammapiá ira.

*Yù Ipate ni Kuan nga Minánnigù
Mattiu 14:1-12; Lukas 9:7-9*

¹⁴ Á gapu ta neparámak yù kingngikingnguá ni Apu Kesu, naginná na gapay ni Patul Erodo. Á yù ira káruán nga tatolay, kinagi ra, “Naginnanolayin si Kuan, nga yù ngaw Minánnigù. Á yáyù gapu na nga egga ngin kuna yù ámmagaddátu na,” kud da. ¹⁵ Á yù ira káruán nga tatolay, kagiad da, “Aggina si Elias* nga yù ngaw ábbilinán,” kud da. Á yù ira káruán, kagiad da, “Aggina yù ábbilinán ni Namarò nga kagittá nayù ira ngaw ábbilinán,” kud da. ¹⁶ Ngam si Patul Erodo, pakaginná na sù kagiad da, kinagi na, “Asinni panò, nu ari si Kuan nga inipaputul ku ngaw, nga naginnanolayin!” kun na. ¹⁷ Yáyù kinagi ni Patul Erodo, gapu ta manononò na lâ yù kingnguá na ngaw kê Kuan, sù ngaw pangipukù na kuna.

Á yawe yù istoriá ra nga meyanung sù kingnguá na ngaw ni Patul Erodo kê Kuan. Egga yù

---

* **6:15** Netúrá sù dán nga libru yù meyanung kê Elias, nga ábbilinán ni Namarò nga natay ngaw nga nabayágin, ta matolay si Elias nga manoli ta dabbuno lage na umay si Apu. Innan naw Malakia 4:5.

urián ni Patul Erodo, nga laláki, nga si Pilippi yù ngágan na. Á nagatáwa di Pilippi kê Erodia. Ngam inâ ni Patul Erodo si Erodia, nga asípák na, ta atawán na. ¹⁸ Á pakánnámmu ni Kuan sù kingnguá ni Patul Erodo, kinagi na kuna, “Arám mu inuru-ray yù katunungán, ta inâ mu yù atáwa ni Pilippi nga uriám mu,” kun na.

¹⁹ Á pakánnámmu ni Erodia sù kinagi ni Kuan sù patul, kitaporay si Erodia kê Kuan, á gustu na papatáyan, ngam awán ta awayyá na. ²⁰ Ta makimoray si Patul Erodo kê Kuan, gapu ta ammu na ta katunungán nga tolay, nga ábbilinán ni Namarò. Á yáyù nga jinok na ngaw ni Patul Erodo yù umay maggápù kê Kuan, á inipapukù na, tapè melillì kê Erodia nga mamapátay kuna nakuan. Á sinángngák nayù patul nga gininná yù ituddu ni Kuan, ta ikáyâ na nga ginnán, mássiki nu nabbábáng sù bilin na.

²¹ Á manganánnuán, jimittál yù awayyá ni Ero-dia nga mangipapátay kê Kuan, ta ággaw nga pabbúyá ra ta keyanâ ni Patul Erodo. Ta inapà ni Erodo yù ira mammaguray nga gádday kuna ána yù ira kapitán na suddálu, á yù ira girikuán ta purubinsia na gapay, tapè umay ira mepallálláng ána mabbúyá ta keyanâ na. ²² Á aijan yù anâ ni Erodia nga magingánay. Á minay mattála megapu sù ira álliuk. Á ayatán di Erodo ána yù ira álliuk na sù pattála na. Á kinagi ni Patul Erodo kuna, “Á Parinsesa, kiddawam mu nikán yù gustum, á iyawâ ku nikaw,” kun na. ²³ Á inipagássingán ni Erodo kuna, á kinagi na, “Maguray lâ yù kid-

dawam mu nikán, kuruk nga iyawâ ku nikaw, mássiki nu gadduá na kukuâ,” kun na.

²⁴ Á nánaw nira yù magingánay sù ira álliuk, nga minay kê innò na. Á kinagi na kê innò na, “Anni yù kiddawak ku?” kun na. “Á yù ulu ni Kuan nga Minánngù,” kun ni innò na kuna. ²⁵ Á dagarágâ nanoli yù magingánay sù patul, á kinagi na, “Gustù daretiu nga iyawâ mu nikán kunangane yù ulu ni Kuan nga Minánngù nga nepay ta palanggána,” kun na.

²⁶ Á nakalò yù daddam nayù patul, ngam arán na gustu nga ari mamalurò sù kinagi na, megapu sù nepagássingán na áнна sù ira álliuk nga nak-aginná sù kinagi na. ²⁷ Á dagarágâ jinok na patul yù suddálu nga magguárdiá, tapè en na apan yù ulu ni Kuan. En na pinutulán si Kuan sù áppukután. ²⁸ Inipe na yù ulu na sù palanggána nga inituluk na sù magingánay, á iniyawâ na kuna. Á iniyawâ nayù magingánay kê innò na.

²⁹ Á yù ira sinudduán ni Kuan, pakaginná ra karanniw, ed da inâ yù baggi na, á initanam da.

Mappagaddátu si Apu Kesu tapè Mapakán na yù Magaru nga Tatolay

Mattiu 14:13-21; Lukas 9:10-17; Kuan 6:1-14

³⁰ Á kabalid da nangilayalayâ nayù ira maki-tuddu kê Apu Kesu, naggagammung ira sù gián ni Apu Kesu. Á inistoriá ra yù kingngikingnguá ra áнна inituddu ra sù ira tatolay. ³¹ Á kinagi ni Apu Kesu nira, “Et tamin ta ággimammatán, sittam lâ, tapè magibannák kayu bì,” kun na. Ta aru yù ira tatolay nga naddagaráddán nga umay sù giád da, á

mássiki nu kumán ira nakuan, arád da natángngák.
32 Á nappittà ira sù barange ra ta mánaw ira nga umay sù ággimammatán.

33 Á aru yù tatolay nga nakasingan sù páno ra, á natákkilalád da. Á nakkarakarerá ira nga naggapu ta ngámin nga barrabárriu ra, á napolu ira nga nakáddè ta dammáng. 34 Á tappi da ta aggik, gimitták si Apu Kesu sù barangay. Á nasingan na yù magaru nga tatolay, á nakalò yù allà na nira, gapu ta kunnay ira ta karneru nga awán ta manaron nira. Á namegapu nga mangituddu nira, á aru yù inittuddu na nira.

35 Á ta púgágin, minay kê Apu Kesu yù ira tud-duán na. Á kinagi ra, “Kalállammatán yawe giát tam, á ajjan mággè gabi ngin. 36 Dobam mu bì yù ira tatolay, tapè umay ira gumátáng ta kanad da túrin ta babálay,” kud da. 37 “Á sikayu lâ yù umay mamakán nira,” kun ni Apu Kesu nira. “Á kunnasi laguk? Awán ta ipangâ mi ta pán. Á nu egga nakuan nikami yù sueldu na tolay ta tangaragun, á makatò mapúgák, tapè makagátáng kami ta pán ta ipamakám mi nira,” kud da. 38 Á kinagi ni Apu Kesu nira, “Á pígiá bullung nga pán egga nikayu? En naw bì innan.” Á kabalid da naningan, ed da kinagi kuna, “Ajjan límá bullung nga pán áнна duá nga sirá.”

39 Á kinagi ni Apu Kesu sù ira tatolay ta mat-tatádday ira nga makkakanáyun, á mesisinná ira nga magitubang sù kakáddapán. 40 Á nagitubang ira nga taggimagatù áнна taggilímápulu. 41 Á

pakálâ ni Apu Kesu sù límá bullung nga pán ána duá nga sirá, sinánguk na yù lángì, á nabbalabálà kê Namarò sù kanan. Á giddigidduá na ána iniyawâ na sù ira makituddu kuna, tapè isinek da sù ira tatolay. Á giddigidduá na gapay yù duá nga sirá nga mesinek sù ira ngámin. ⁴² Á kiminán ira ngámin, á nabattuk ira. ⁴³ Á ed da inâ yù buná ra nga pán ána sirá, á mapulu duá yù lappi nga napannu sù buná ra.

⁴⁴ Á límá ribu yù ira tatolay nga lálláki nga kiminán, á ari nebiláng yù ira ábbing ána yù ira bábbay.

*Yù Pallakák ni Apu Kesu sù Utun na Danum
Mattiu 14:22-33; Kuan 6:5-21*

⁴⁵ Á kabalid da kiminán, dagarágâ pinapolu ni Apu Kesu yù ira sinudduán na ta mappittà ira ta barangay nga umay ta dammáng na bebay, ta ili na Betseda. Á nabattáng lâ si Apu Kesu, tapè palabbetan na lábbì yù magari nga tatolay sù bale ra. ⁴⁶ Á naguroray si Apu Kesu nga giminon ta puddul, tapè makiubobuk kê Namarò.

⁴⁷ Á manganánnuán, pajjibbakin, nakáddè yù barangay ta tangngá na bebay. Á naguroray si Apu Kesu ta kannak. ⁴⁸ Á nerípâ na yù jigâ nayù ira makabarabarangay ta tangngá na danum, nga mallapalápák nga ari makálì gapu ta nasikan yù paddák. Á ta tangngá na gabi, nga lage na magittarákkò na manù, minay si Apu Kesu nga mappángè nira nga mallakák ta utun na danum. Á mattalebák nakuan nira. ⁴⁹ Ngam nasingad da yù nallakák sù utun na danum, á kagiad da ta annáni,

á nakaráring ira! ⁵⁰ Ta aggira ngámin nakasingan kuna, á nepallà yù assing da. Ngam dagarágâ kinagi ni Apu Kesu nira, “Pataggatan naw yù nonò naw, ta sikán yaw. Ari kayu maganássing,” kun na.

⁵¹ Á nappittà laguk si Apu Kesu sù barange ra. Á nattukkâ yù paddák. Á nerallà yù kapállâ da, ⁵² ta arád ta paga kánnammuán yù kebalinán nayù pagaru na pán nga inipamakán ni Apu Kesu sù ira magaru, ta arád da nonotan.

*Yù Pamammapiá ni Apu Kesu sù ira Máttakì ta Purubinsia na Gennesaret
Mattiu 14:34-36*

⁵³ Á ta pakáddè di Apu Kesu ta dammáng, minay ira jiminung sù dappâ na Gennesaret. ⁵⁴ Á gatták da ta barangay, dagarágâ natákkilalán nayù ira tatolay si Apu Kesu. ⁵⁵ Á gikarakarerán ira ta ngámin nga lepuán, ta ed da apan yù ira máttakì, nga kináttu ra sù dapad da, tapè iyánge ra ira kuna ta maguray nga gián na. ⁵⁶ Á maguray lâ yù angayán ni Apu Kesu, nga babálay, ána ili, ána lelepuán, minay gapay ta ngámin nga pakirapunán yù ira tatolay nga mangiyánge sù ira máttakì. Á inikomá ra kuna ta anugutan na yù paniggek da lâ ta kiddanán na barawási na. Á ngámin ira nga naniggek, nammapiá iren.

7

*Anni yù Napiá nga Tuttulan na Tolay? Yù Kus-tombare nayù Parisio onu yù Tunung ni Namarò?
Mattiu 15:1-9*

¹ Á egga yù ira tatolay nga naggapu ta Jerusalem, nga Parisio ána yù ira káruán nga mangituddu sù tunung nayù ira Kudio, á ed da nagarimum-mungán si Apu Kesu. ² Á nemámmatád da yù ira káruán nga makituddu kê Apu Kesu, nga kumán nga arád da paga binaggawán yù limá ra ta kunnay sù ituddu nayù tunung. ³ Ta yù ira Parisio ána yù ira ngámin nga Kudio, ari ira gemma kumán, nu ari ira paga nabbaggaw ta kunnay sù negagángay nga kustombare nayù ira naggaká nira. ⁴ Á nu maggapu ira ta dápun, ari ira kumán nu ari ira paga nabbaggaw. Á aru paga yù tuppálad da nga ituddu nayù rilisiod da, yù ággugá da ta ákkilò, ána garapon, ána kalderu.

⁵ Á yáyù iniyabbû da kê Apu Kesu nayù ira Parisio ána yù ira mangituddu sù tunung, á kinagi ra, “Yù ira sinudduám mu, kumán ira, nga ari nabbaggaw. Ngattá, ta arád da tuppálan yù kustombare nayù ira naggaká nittam?” ⁶ Á kinagi ni Apu Kesu nira, “Sikayu nga agippípiá! Kurugán yù Úbobuk ni Namarò nga inipetúrâ na kê Isaya, nga yù ngaw ábbilinán na. Ta netúrâ yù kinagi ni Namarò,

‘Danniaw ira nga tatolay, yù lâ paddáyo ra nikán yù pagubobuk da,
ngam awán bulubugá ta ángnguruk da nikán ta nonò da.

⁷ Awán ta serbi nayù ákkimore ra nikán,
ta ituddu ra yù inipapíli da ta nonò da,
nga kagiad da ta tunung nga naggapu nikán,*

---

* **7:7** Isaya 29:13

kun ni Namarò. ⁸ Á sikayu gemma yù ubobugan na, gapu ta paguráyán naw yù tunung ni Namarò, tapè tuppálan naw lâ yù ituddu na tolay,” kun ni Apu Kesu.

⁹ Á kinagi ni Apu Kesu nira, “Kitasírik kayu! Ammu naw yù mamotu sù taddán ni Namarò, tapè tuppálan naw galâ yù kustombare nayù ira ngaw naggaká nikayu. ¹⁰ Ta inituddu na ngaw ni Moyses yù taddán ni Namarò, á kinagi na, ‘Makimoray kayu sù ira darakal naw.’ Á kinagi na má, ‘Yù tolay nga magubobuk ta narákè sù ira darakal na, matay, tapè magikáru ta liwâ na.’† ¹¹ Ngam sikayu, ngattá, ta kagian naw ta máyâ nu kagian na tolay sù ira darakal na, ‘Awán ta awayyâ nga mangabbák nikayu, gapu ta Korbánin yù kukuá.’ Á yù kebalinán na Korbánin yù neyawákin kê Namarò. ¹² Á nu kagian nayù tolay ta neyawákin yù kukuá na kê Namarò, á ngattá, ta arán naw laguk anugutan yù ángngabbák na sù ira darakal na. ¹³ Á ta kunnian potuán naw yù ubobuk ni Namarò megapu sù kustombare naw nga ituddu naw sù ira ánâ naw. Á aru yù akkuán naw nga kunniaw,” kun ni Apu Kesu sù ira Parisio ána sù ira káruán nga mesturu na Kudio.

Anni yù Makararál sù Ákkiyápu na Tolay kê Namarò?

Mattiu 15:10-20

¹⁴ Á inagálán ni Apu Kesu yù ira káruán nga tatolay ta umay ira kuna. Á kinagi na nira, “Sikayu ngámin, ginnán naw yù kagiak ku, á kánnámmuán

† **7:10** Exodo 20:12; 21:17

naw laguk. ¹⁵ Awán ta itammul na tolay ta simù na nga makararál sù ákkiyápu na kê Namarò, nu ari galâ yù ilawán na ta simù na nga ubobuk na nga maggapu ta narákè nga nonò na. ¹⁶ Nu egga yù talingá naw nga makaginná, magginná kayu laguk!” kun na nira.

¹⁷ Kabalin na nagubobuk, nánaw di Apu Kesu sù ira tatolay, á simillung ira sù balay. Á yù ira makituddu kuna, iniyabbû da kuna yù kebalinán nayù gangù nga ángngarigán na. ¹⁸ Á kinagi ni Apu Kesu nira, “Á mássiki sikayu, arán naw panò ammu? Arán naw paga kánámamuán ta ari yù kanan na tolay yù manarál sù ákkiyápu na kê Namarò, ¹⁹ gapu ta ari makatallung yù kanan na tolay ta nonò na, ngam tullung lâ ta gutù na, á ikawè na sangaw,” kun na nira. Á ta kunniane, inituddu na ta awán ta kanan nga kanniawan.

²⁰ Á kinagi na má, “Yù naggapu ta nonò na tolay, yáyù maddaping ta tolay, nga makararál sù ákkiyápu na kê Namarò. ²¹ Ta naggapu ta nonò na tolay yù narákè nga nononotan na, nga kunnay sù mamabay ána makilaláki, yù makkokò, yù mamapátay, yù makkarallaw, ²² yù makkuk, yù kitarákè, yù mangilogò, yù mangiyappa-appà, yù mamassil, yù mallilibâ, yù mappeddaráyaw, ána yù mallokuloku. ²³ Ngámin danniaw nga narákè yù maggapu ta nonò na tolay, á danniaw ira mad-darál sù ákkiyápu ra kê Namarò,” kun ni Apu Kesu nira.

Yù Pabbàlàn ni Apu Kesu sù Ángnguruk nayù Babay

*nga ari Kudio**Mattiu 15:21-28*

²⁴ Gapu ta kabalin na nangituddu nira, nánaw si Apu Kesu nga minay sù lugár na Tiro áнна Sidon. Á simillung sù balay, ta gustu na nga ari mappasingan sù ira magaru nga tatolay, ngam ari makalilli nira. ²⁵ Á aijan tán yù babay nga egga yù anâ na nga babay nga nagunagán na anitu. Pakarámak na babay ta keggá ni Apu Kesu, dagarágâ nga minay namalittúkak ta arubáng na. ²⁶ Á ari Kudio yù babay, ta Sirupinisia yù ikáttole na. Á inikomá na kê Apu Kesu ta palawanan na yù anitu sù anâ na. ²⁷ Á iniyángngarigán ni Apu Kesu yù itabbák na, á kinagi na kuna, “Iddagám mu lábbi yù kabattuk nayù ira ábbing sù kanad da, ta ari mepángngà nga mepakán yù kanad da sù ira itu,” kun na. ²⁸ Á kánámmuán nayù babay yù kebalinán nayù kinagi ni Apu Kesu kuna, nga ari mepángngà nu abbágán na yù ira ari Kudio lage na mangabbák sù ira Kudio. Á kinagi nayù babay kê Apu Kesu, “Wan, Apu. Ngam dánnaman nayù ira itu yù buttá nayù ira ábbing,” kun na. ²⁹ “Á kurugán yù nakagim! Napiá yù inittabbák mu nikán,” kun ni Apu Kesu kuna. “Manoli ka ta balem, ta nánawin yù anitu sù anâ mu,” kun na. ³⁰ Á limibbè yù babay ta bale na, á naratang na yù anâ na nga nagiddá ta katri na, á awánin ta anitu.

Yù Pamammapiá ni Apu Kesu sù Kitul nga Umal

³¹ Á nánaw laguk si Apu Kesu ta ili na Tiro. Á sinalebarán na yù ili na Sidon áнна yù gián na Mapulu Ili, ta umay ta bebay na Galilia. ³² Á yù ira

tatolay nga naggián tán, inituluk da kê Apu Kesu yù tolay nga kitul nga umal, á inikomá ra kuna ta támmitan na bì. ³³ Á inililli ni Apu Kesu yù umal sù ira káruán nga tatolay. Á initulâ ni Apu Kesu yù amassisiddu na sù talingá na. Á niluluán na, á inisiggek na sù jilá na. ³⁴ Á sinánguk na yù lángì, á nanalasisgà, á kinagi na, “Epata,” á yù kebalínán na, “Mabukatán ken laguk.” ³⁵ Á dagarágâ nga nabukatánin yù ágginná nayù umal, á nakaginná. Á nabbalikâ yù jilá na, á nagubobuk, áanna napiá yù ággubobuk na.

³⁶ Á sinabarangán ni Apu Kesu yù ira tatolay, ta arád da bulubugá iparámak yù kingnguá na. Á mássiki nu initotoli na nga kinagi nira, mappanà ira laguk nga mangiparámak sù ira ngámin nga tatolay. ³⁷ Á pakarámak nayù ira tatolay, napállâ ira, á nepallà yù kapállâ da. Á kinagi ra, “Napiá yù ngámin nga kingnguá na,” kud da. “Mássiki yù kitul, pakaginnán na, á mássiki yù umal, pakobobugan na,” kud da.

8

Yù Pamakán ni Apu Kesu sù ira Appátaribu nga Tatolay

Mattiu 15:32-39

¹ Á keggá ni Apu Kesu tán nga lugár, uli otturu nga minay yù magaru nga tatolay nga naggagam-mung ta gián na. Á napúnu yù kanad da. Á inagálán ni Apu Kesu yù ira tudduán na, á kinagi na nira, ² “Nakalò yù allà ku sù ira magaru nga tatolay, gapu ta naggián ira níkan ta tallu nga

ággaw, á awán ta kanad da,” kun na. ³ “Á nu palabbetak ku ira sù babále ra, malupulupuk ira ta dалан megapu ta bisid da, ta kuruk nga arayyu yù naggapuán nayù ira káruán.” ⁴ Á simibbák yù ira tudduán na, á kinagi ra, “Á kunnasi ámmakám mi nira sawe kalállammatán?” ⁵ Á iniyabbû na nira, “Á pígiá nga bullung nga pán yù egga nikayu?” Á kinagi ra, “Pitu bullung.”

⁶ Á kinagi ni Apu Kesu sù ira magari nga tatolay ta magitubang ira sù kakáddapán. Á inâ na laguk yù pitu bullung nga pán. Kabalin na nabbalabála kê Namarò, giddigidduá na yù pán, á iniyawâ na sù ira tudduán na, tapè isinek da sù ira tatolay. Á ed da iniyawâ nira. ⁷ Á egga gapay nira yù baddi nga sirá. Kabalin ni Apu Kesu nabbalabála kê Namarò sù sirá, giddigidduá na gapay, á iniyawâ na nira, tapè isinek da gapay sù ira tatolay. ⁸ Á kiminán ira ngámin, á nabattuk ira. Á inunnuk da yù buná ra nga nakkákán, á napannu yù pitu nga lappi. ⁹ Á mággè appátaribu nga tatolay yù kiminán.

Kiddawan nayù ira Parisio kê Apu Kesu yù Panákkilalád da Mattiu 16:1-4

¹⁰ Á kabalid da kiminán nayù ira magari nga tatolay, pinapáno ni Apu Kesu ira. Á dagarágâ nappittà di Apu Kesu ta barangay áнна yù ira tudduán na, á minay ira sù lugár nga Dalmanuta. ¹¹ Á minay nira yù ira Parisio, á pinereperang da ta ubobuk si Apu Kesu, ta parubád da. Á kiniddo

ra kuna ta ipasingan na nira yù pagaddatuan na, tapè kurugad da ta naggapu kâ Namarò yù pakawayyá na. ¹² Á nanalasigà si Apu Kesu. Á kinagi na, “Anni má ta magiddak danniw ira nga tatolay ta pagaddatuak ku nga panákkilalád da? Kukurugán yù kagiak ku nikayu, nga awán bulubugá ta pagaddatuak ku nga panákkilalán naw,” kun na. ¹³ Kabalin na nakkagi sù ira Parisio, nánawán na ira. Á nappittà sù barangay, á nanoli ta dammáng na bebay.

Ituddu ni Apu Kesu sù ira Tudduán na ta Mappalán ira sù Ituddu nayù ira Parisio ána yù Ituddu ni Erodo

Mattiu 16:5-12

¹⁴ Pakabarabarange ri Apu Kesu, náttamán nayù ira tudduán na yù bálud da, á ajjan lâ nira yù táttádday nga bullung nga pán sù barangay. ¹⁵ Á sinabarangán ni Apu Kesu ira, á iniyángngarigán na yù meyannung sù áppalappák ta pán, ta mássiki nu baddi lâ yù áppalappák nga nekiruk ta pán, á palappáran na yù ngámin nga pán. Á ta kunnay gapay sù kustombare nga narákè, nga massamá sù ira tatolay. Á kinagi na nira, “Ginnán naw. Mappalán kayu sù kun na áppalappák ta pán nga ajjan kári Patul Erodo ána yù ira Parisio,” kun na nira. ¹⁶ Ngam arád da matákál yù kakágian na, gapu ta nononotad da lâ yù náttamád da nga bálud da. Á nakkaká-ubobuk ira nga makkaká-anasâ, á kinagi ra, “Kunniaw yù kagian na gapu ta awán ittam ta pán,” kud da.

17 Á ammu ni Apu Kesu ta arád da kánnámmuán yù kebalinán nayù kinagi na, ngam nononotad da lâ yù pán. Á kinagi na nira, “Anni má ta ubobugan naw nga awán kayu ta pán? Ngattá ta arán naw paga matákál yù ituddù nikayu? Arán naw panò manonokin? 18 Ajjan yù mepasingan nikayu. Ngattá ta arán naw masingan? Á ajjan yù mepakánnámmu nikayu. Ngattá ta arán naw maginná? Máttamán naw panò yù kingnguâ? 19 Á paggaddagadduâ ta límá bullung nga pán nga nepakán sù ira límá ribu nga tatolay, pígiá nga lappi yù napannu ta buná ra nga nonnuk naw?” kun na nira. Á kinagi ra kuna, “Mapulu duá yù lappi nga napannu,” kud da. 20 “Á sù paggaddagadduâ ta pitu bullung nga pán sù ira appátaribu nga tatolay, pígiá yù napannu nga lappi nga nangipayyán naw ta buná ra?” kun ni Apu Kesu nira. “Pitu,” kud da. 21 “Á arán naw panò paga kánnámmuán?” kun ni Apu Kesu nira.

Yù Pamakasingan ni Apu Kesu sù Buling

22 Á pappatale ri Apu Kesu, nakáddè ira ta ili na Betseda, á iniyángo nayù ira tatolay yù buling kê Apu Kesu, á inikomá ra kuna ta támmitan na. 23 Á kinering ni Apu Kesu yù buling, á inipáno na sù babálay. Á niluluán na yù matá nayù buling, á sinámmi na. Á iniyabbû na kuna, “Ajjan yù masingam mu?” kun na. 24 Á maningan yù buling, á kinagi na, “Masingak ku yù ira tatolay, ngam kun na káyu ira nga mallakák,” kun na. 25 Á sinámmi na má ni Apu Kesu yù matá na. Á inni-innan

nayù buling ta napiá, á nammapiá yù matá na, á nalitáwin yù ánnigan na. ²⁶ Á pamalabbè ni Apu Kesu kuna ta bale na, kinagi na, “Ari ka manoli sù babálay,” kun na.

*Mepalappâ kê Eduru nu Asinni si Apu Kesu
Mattiu 16:13-20; Lukas 9:18-21*

²⁷ Á nánaw di Apu Kesu ána yù ira tudduán na, ta umay ira sù ira babálay ta lugár na Sesaria Pilippi. Á sù pakalalakakák da ta dалан, iniyabbû ni Apu Kesu nira, “Asinningà kanu nga kun na tatolay?” ²⁸ Á kinagi ra, “Sikaw kanu si Kuan nga Minánnigù,” kud da. “Á yù ira káruán, kagiad da ta sikaw si Elias nga ábbilinán ni Namarò, onu yù tádday sù ira ngaw ábbilinán ni Namarò,” kud da kê Apu Kesu. ²⁹ Á iniyabbû ni Apu Kesu nira, “Á sikayu, anni yù kagian naw? Asinningà gapay?” Á simibbák si Eduru, á kinagi na, “Sikaw yù MakKiristu nga sinullà ni Namarò nga umay mammaguray.” ³⁰ Á sinaddánán ni Apu Kesu ira, ta arád da lábbi kagian yù meyannung kuna.

*Ipakánnámmu ni Apu Kesu yù Pate na Sangaw
Mattiu 16:21-28; Lukas 9:22-27*

³¹ Á inigapu ni Apu Kesu nga inipakánnámmu nira yù mesimmu kuna sangaw. Kinagi na nira, “Á jigirigátad dangà sangaw, sikán nga Kaká na ngámin na tatolay. Á máwák ku nga magattam, ta ipuerá rangà nayù ira karakalán ána yù ira kátannangán nga pári ána yù ira mesturu ta rili-sion. Á ipapapáte rangà sangaw. Á pappasá na tallu nga ággaw, maginnanolayà.” ³² Á yane nga

meyannung ta pate ni Apu Kesu, kinagi na nga daretiu nira. Á si Eduru, inililli na laguk si Apu Kesu ta baddi sù ira kábulud da, á gimmá na. “Ári ka magubobuk ta kunnian,” kun ni Eduru kuna. ³³ Ngam nallipay si Apu Kesu, nga maningan sù ira tudduán na. Á ginammá na laguk si Eduru. Kinagi na kuna, “Mánaw ka saw nikán, ta naggapu kê Satanas yù kinagim! Ta kunnay ta negagángay ta tolay yù nonotam mu, nga ari naggapu kê Namarò.”

Tabarangán ni Apu Kesu yù ira Tumuttul kuna Mattiu 10:38-39; 16:24-28; Lukas 9:23-27; 17:33; Kuan 12:25

³⁴ Á inagálán ni Apu Kesu yù magari nga tatolay ána yù ira tudduán na, ta umay ira kuna. Á kinagi na nira, “Yù tolay nga ikáyâ na tumuttul nikán, arán na laguk tuttulan yù ikáyâ na baggi na, ngam tuttulan na lâ yù ikáyâ ku. Á attamán na gapay yù jigâ nga umay kuna, mássiki nu matay megapu sù ángnguruk na nikán. Á ta kunnian, kunnay ta káttuan na yù kurù na, á tuttulan nangà.

³⁵ Ta yù tolay nga nonotan na lâ yù ákkatole na ta dabbuno, matay galâ sangaw nga mesinná kê Namarò ta áddè ta áddè. Ngam yù tolay nga tumulù nikán, tapè tuppálan na yù ipakuâ kuna, á mássiki nu matay megapu sù ángnguruk na nikán ána megapu sù pangipakánnámmu na sù napiá nga dámak nga meyannung nikán, aggina yù mepatto-lay kê Namarò ta áddè ta áddè.

³⁶ “Á ta ángngarigán nu málâ na tolay yù ngámin nga káríkuán nga ajjan ta dabbuno ta kukuá na, á egga panò yù serbi na, nu lonán na yù

mannanáyun nga áttole na nga iyawâ ni Namarò nakuan kuna? ³⁷ Awán bulubugá ta metáli na tolay sù mannanáyun nga áttole na áнна yù kesipà na kâ Namarò. ³⁸ Á yù tolay nga mangipasirán nikán ta arubáng nayù ira tatolay nga manakì nikán áнна narákè yù nonò na, á ipasirák ku gapay sangaw nu manolingà saw. Ta sikán nga Kaká na ngámin na tatolay, manolingà sangaw, nga mangipalappâ sù áddalingáráng áнна yù pakáwayyá ni Namarò nga Yámà. Á mepulù nikán yù ira mangilin nga daroban ni Namarò.”

9

Nanguli yù Baggi ni Apu Kesu megapu sù Dalingáráng ni Namarò

Mattiu 17:1-13; Lukas 9:28-36

¹ Á kinagi na laguk ni Apu Kesu nira, “Kurugán yù kagiak ku nikayu. Ajjan saw nikayu yù ira tatolay nga ari matay lage ra masingan yù dattál nayù pammagure ni Namarò nga makáwayyá.”

² Á pappasá na annam nga ággaw, inapà ni Apu Kesu di Eduru áнна yù ira duá nga mawwagi, di Ime kâ Kuan. Á aggira lâ yù nepulù kuna, á giminnon ira ta atannáng nga puddul. Labbè da ta utun, naddalingáráng yù baggi ni Apu Kesu sù ánningad da. ³ Á nerallà yù kapuro nayù gámì na nga nassiling. Á awán bulubugá ta negittá sù kapuro na ta dabbuno. ⁴ Á limittuák di Elias kâ Moyses, nga yù ira ngaw ábbilinán ni Namarò. Á makiububobuk ira kâ Apu Kesu. Á di Eduru, nasingad da ira. ⁵ Á kinagi ni Eduru kâ Apu Kesu, “Apu, napiá

ta ajjan ittam saw. Ipappadde mi kayu nakuan ta ággítádde naw nga amíngán. Sikayu kári Moyses kâ Elias.” ⁶ Á yáyù lâ nakagi ni Eduru, gapu ta arán na ammu yù kagian na nakuan, ta naganássing ira áanna yù ira duá nga kábulun na, di Ime kâ Kuan. Á nerallà yù assing da. ⁷ Á minay yù kunam nga nilirúmán na ira. Á naggapu sù kunam yù ngárál nga nakkagi, á kinagi na, “Yaw yù Anâ ku nga iddukak ku. Ginnán naw yù kagian na.” ⁸ Á nallipilipay ira. Á nakkaddák ira, ta táttádday lâ yù nasingad da, nga si Apu Kesu.

⁹ Á minutù ira sù puddul. Utù da, sinaddánán na ira ni Apu Kesu ta arád da kagian sù ira tatolay yù nasingad da ta utun áddè ta kabalin na nga maginnanolay nayù Kaká na ngámin na tatolay. ¹⁰ Á kinuruk da. Pinatattam da ta nonò da yù nasingad da. Ngam aggira lâ, nakkaká-ubu-ubobuk ira nu anni yù kebalínán nayù kinagi na nga paginnanole na.

¹¹ Á iniyabbû da laguk kuna, “Anni má ta kagian nayù ira mesturu na Kudío ta mapolu nga umay yù ngaw ábbilinán, nga si Elias, ánnè sù MakKiristu?” kud da. ¹² “Wan,” kun ni Apu Kesu nira. “Mapolu si Elias nga umay, ta paránan na ngámin, tapè dán nga naparán sù dattál nayù MakKiristu. Á anni laguk yù kebalínán nayù dán nga netúrâ nga meyannung nikán nga Kaká na ngámin na tatolay? Ta ajjan nga netúrâ ta máwák nga attamák ku yù panigirigâ da nikán áanna yù pangiluddè da nikán. ¹³ Ngam kagiak ku nikayu, ta minay ngin si Elias, á kingnguá nayù ira tatolay

yù ngámin nga gustu ra nga narákè, ta kun nayù netúrâ nga meyannung kuna.” Á ubobugan ni Apu Kesu si Kuan nga Minánnigù.

*Palawanan ni Apu Kesu yù Anitu sù Abbing
Mattiu 17:14-21; Lukas 9:37-43a*

¹⁴ Á pakáranni ra sù ira káruán nga tudduán ni Apu Kesu, nasingad da yù magari nga tatolay nga nagarimummung. Á ajjan gapay yù ira mes-turu na Kudio nga mameperang nira ta ubobuk.

¹⁵ Pakasingan nayù magari nga tatolay kê Apu Kesu, nakaddák ira nga ayatán. Á nakkarakarera ira nga jiminápun kuna.

¹⁶ Á iniyabbû ni Apu Kesu nira, “Anni yù pakkakáperangán naw nga ubobuk?” kun na. ¹⁷ “Mesturu,” kun nayù tádday, “ituluk ku nikaw yù anâ ku nga laláki gapu ta

nagunagán na anitu nga umal. ¹⁸ Á sù pattal-iponak nayù anitu kuna, pannátan na yù abbing, á mabbugubugâ yù simù na ána mangngarangngaringngì ána mangngattuk. Á inikomâ sù ira tudduám mu ta palawanad da bì yù anitu, ngam arád da makuá,” kun nayù tolay kê Apu Kesu.

¹⁹ Á simibbák si Apu Kesu, á kinagi na nira, “Innan nawè yawe ira tatolay nga awán bulubugá ta ángngikatalà da! Kunnasi paga yù kabayák nayù paggiák ku ána keyattam ku nikayu? Iyánge naw saw yù abbing.”

²⁰ Á iniyánge ra kuna yù abbing. Á pakasingan nayù anitu kê Apu Kesu, dagarágâ nga pinabballiák na yù abbing, á napannâ ta dabbun nga nakkarakarebu, á nabbugubugâ yù simù na.

²¹ Á iniyabbû ni Apu Kesu sù yáma nayù abbing

nu káni yù pamegapu nayù takì na. Á sibbák nayù tolay, á kinagi na, “Namegapu sù kabajji na. ²² Á name-arù ngaw initupâ nayù anitu ta api ána danum, tapè papatáyan na. Ngam nu egga yù awayyám nga mangabbák, ikállà kami bì, á abbágám kami.” ²³ Á kinagi ni Apu Kesu kuna, “Nu egga yù awayyám nga mangikatalà! Si Namarò yù makáwayyá nga mamalurò ta ngámin, á awán bulubugá ta arán na makuá megapu sù ira nga mangikatalà kuna.” ²⁴ Á inigarù na nga kinagi nayù yáma nayù abbing, “Apu, ikatalà taka! Abbágám mà, tapè aringà mabbábáng!”

²⁵ Á pakasingan ni Apu Kesu ta makkarakar-erá yù magaru nga tatolay nga magarimummung nira, gimmá na yù anitu, á kinagi na kuna, “Sikaw nga umal ána kitul nga anitu, dobat taka ta mánaw ka sù abbing, á ari ka bulubugá manoli kuna.” ²⁶ Á nakkalli, á pinabballiák na, nga nepallà yù pamabballiák na sù abbing, á nallawán kuna. Á nagiddá yù abbing ta kun na natay. Á aru yù ira nakkagi, nga kud da, “Ye! Natayin.” ²⁷ Ngam sinangngalán ni Apu Kesu yù limá na, á pinagikkáng na, á nanáddak.

²⁸ Á simillung di Apu Kesu lâ ána yù ira tudduán na ta balay. Á iniyabbû da kuna, “Anni má ta arám mi gangù napapánaw yù anitu sù abbing?” ²⁹ Á kinagi ni Apu Kesu nira, “Awán ta makapapánaw ta kunnian nga anitu, nu ari galâ megapu sù pakimállà na kê Namarò.”

Kagian na má ni Apu Kesu yù Meyannung ta

*Pate na**Mattiu 17:22-23; Lukas 9:43b-45*

³⁰ Á nánaw di Apu Kesu táne lugár. Á nattalebák ira sù purubinsia na Galilia. Á arán na ikáyâ ni Apu Kesu ta ammu nayù ira tatolay yù angayád da. ³¹ Ta ikáyâ na matángngák yù pangituddu na sù ira tudduán na. Á kinagi na nira, “Sikán nga Kaká na ngámin na tatolay, mekekàngà sangaw sù ira malussaw nikán, á papatáyad dangà. Á nu mapasá yù tallu nga ággaw, maginnanolayà,” kun na. ³² Ngam yù ira tudduán na, arád da kánámmuán yù kinagi na, á awán ta makeyattam nga makeyabbû kuna.

*Anni yù Akkuán nayù Kátannangán?**Mattiu 18:1-5; Lukas 9:46-48*

³³ Á nakáddè di Apu Kesu ta Kapernium, á simillung ira ta balay. Á keggá ra ta lágum na balay, iniyabbû ni Apu Kesu nira, “Anni yù pakkakáperangán naw ta ubobuk gangù sù pal-lakák tam ta dálan?” ³⁴ Ngam ari ira nakkituk, gapu ta mappasirán ira, ta nakkakáperang ira nu asinni nira yù kátannangán. ³⁵ Á nagitubang si Apu Kesu, á inagálán na yù ira mapulu duá ta umay ira kuna. Á kinagi na nira, “Yù tolay nga máyâ mabbáli ta kátannangán na tatolay, máwák nga mabbáli ta kagukábán ána makiaripan sù ira ngámin nga tatolay.”

³⁶ Á inâ na laguk ni Apu Kesu yù baddì nga abbing, á pine na sù tangngá ra. Á sinábbi na, á kinagi na sù ira tudduán na, ³⁷ “Nu iddukan na tolay yù kunniaw nga abbing megapu nikán,

á nebiláng ta sikán gapay yù iddukan na. Á nu iddukan nangà, ari lâ sikán yù iddukan na, nu ari gapay yù naddok nikán.”

Yù Tolay nga Ari Makikontará kê Apu Kesu, Aggina yù Mangabbák kuna

Lukas 9:49-50

³⁸ Á kinagi ni Kuan, “Mesturu, nasingam mi yù tádday nga tolay nga mangabbún sù ngágam mu ta pamapáno na ta anitu sù ira nagunagán nga minay kuna. Á pinatukkâ mi, gapu ta arát tam kabbulun.” ³⁹ Á kinagi ni Apu Kesu nira, “Arán naw gammán! Nu ajjan yù tolay nga magaddátu megapu sù pakáwayyá nayù ngágak ku, arán nangà sangaw táttájjíán. ⁴⁰ Ta yù tolay nga ari makikontará nittam, aggina yù kopun nga mangabbák nittam. ⁴¹ Á kurugán yù kagiak ku nikayu. Mássiki nu baddi lâ yù ángngabbák na tolay nikayu gapu ta sikán nga MakKiristu yù Yápu naw, mássiki nu mamenum nikayu lâ, á alawatan na gemma noka alawatan yù balabálà na.”

Mappalán yù ira nga Maddok ta Malliwâ

Mattiu 18:6-9; Lukas 17:1-2

⁴² Á kinagi ni Apu Kesu nira, “Yù tolay nga mangituddu ta narákè sù ira baddi nga abbing nga mangikatalà nikán, napiá nu magakkátán yù bullo na ta dakal nga batu, á metabbà ta kálaramán na bebay, tapè ari mangituddu ta narákè sù ira nga manguruk nikán. ⁴³ Á nu yù limá naw yù kegapuánán nayù liwâ naw, más napiá nu gappulan naw. Ta napiá nu mepattolay kayu ta áddè ta áddè sù gián ni Namarò ta lángì, mássiki nu tádday lâ yù

limá naw, ánnè ta keggá na duá nga límá naw, áнна metabbà kayu ta ornu, nga api nga ari bulubugá máddà. ⁴⁴ Á yù labbetán nayù ira minálliwâ yù ornu, á pagikaruan ni Namarò ira tán. Awán ta pagibannagád da, á awán ta áddè nayù jigâ da.*

⁴⁵ “Á nu yù takki naw yù mangituluk nikayu ta liwâ, más napiá galâ nu gappulan naw. Ta mássiki nu gappul yù takki naw, napiá nu mepattolay kayu ta áddè ta áddè sù gián ni Namarò ta lángì, ánnè ta keggá na duá nga takki naw nga mangituluk nikayu ta liwâ, á metabbà kayu sù ornu nga awán ta káddà na. ⁴⁶ Á yù labbetán nayù ira minálliwâ yù ornu, á pagikaruan ni Namarò ira tán. Awán ta pagibannagád da kuna, á awán ta áddè nayù jigâ da.†

⁴⁷ “Á nu malliwâ kayu megapu sù masingan nayù matá naw, baddulan naw yù matá naw. Ta más mapiá galâ mássiki nu buling kayu sù tádday nga matá naw, á mesipà kayu sù pammagurayán ni Namarò, ánnè ta keggá na duá nga matá naw nga mangituddu nikayu ta liwâ, á metabbà kayu sù ornu nga awán ta káddà na. ⁴⁸ Á yù labbetán nayù ira minálliwâ yù ornu, á pagikaruan ni Namarò ira tán. Awán ta pagibannagád da kuna, á awán ta áddè nayù jigâ da.”‡

⁴⁹ Á kinagi na má ni Apu Kesu, “Yù ira ngámin nga tatolay, máwák nga kunnay ira ta másínán,

---

* **9:44** Nagittá yù netúrâ ta numeru 44, 46, áнна 48. Á ari netúrâ sù ira káruán nga dán nga netúratán. Á netúrâ lâ yù keyarigán na: “Ari bulubugá matay yù tuggì da tán, áнна ari bulubugá máddà yù api.” † **9:46** Isaya 66:24 ‡ **9:48** Genesis 1:27

megapu sù kun na api nga iyattam da. Á yaw kebalinán na, ta máwák nga mapasigaggà yù ángngikatalà da nikán, mássiki nu anni yù mes-immu nira, tapè mepángngà ira nga mesipà nikán gapay ta pammagure ni Namarò. ⁵⁰ Masingngà gemma yù asin. Ngam másin panò nu nári yù paggák na? Magimuguk kayu laguk, ta arán naw lonán yù pakkaká-iddù naw áнна pakkaká-abbák naw, tapè napiá lâ yù ággián naw.”

10

Yù Inituddu ni Apu Kesu nga Meyannung sù Paggúnge na Magatáwa

Mattiu 19:1-12; Lukas 16:18

¹ Nánaw laguk si Apu Kesu ta Galilia, á minay ta lugár na Judiya ta dammáng na Jordan. Á yù magaru nga tatolay, nagarimummungád da má, á sinudduán na ira ta kunnay ta gagángay nga ángnguá na. ² Á minay gapay yù ira Parisio, á jimikkì ira nga maki-ubobuk kuna, tapè parubád da nu anni yù kagian na. Iniyabbû da kuna, “Anni yù ituddu nayù tunung tam? Egga panò yù awayyá na tolay nga maggúngay ta atáwa na?”

³ Á simibbák si Apu Kesu, á kinagi na nira, “Anni yù ituddu ni Moyses, nga ábbilinán ni Namarò, nga meyannung ta paggúnge nayù ira magatáwa?”

⁴ Á kinagi ra, “Á inanugù ni Moyses ta igúnge na tolay yù atáwa na nu itúrâ na yù paninganán ta pangigúnge na sù atáwa na,” kud da kuna. ⁵ Á kinagi ni Apu Kesu nira, “Yáyù inituddu ni Moyses gapu ta nataggâ yù nonò naw. ⁶ Ngam ajjan yù netúrâ nga meyannung sù pamarò ni Namarò ta

tolay, nga kunniaw: ‘Pidde ni Namarò yù tolày nga laláki ána babay.’* 7 ‘Yáyù nga panawán na laláki yù darakal na ta umay metádday sù atáwa na. 8 Á yù ira magatáwa, mabbáli ta kun na tátádday nga baggi yù ággiád da.’† Yáyù bibbirat tam sù dán nga netúrâ. Á kuruk nga aringin laguk duá yù ira magatáwa, ngam tátádday lâ yù baggi ren. 9 Yáyù nga arán na tolày passinnán yù ira magatáwa nga pinattádday ni Namarò.”

10 Á limibbè di Apu Kesu ána yù ira tudduán na ta balay. Á iniyabbû da kê Apu Kesu yù meyan-ning sù ituddu na. 11 Kinagi ni Apu Kesu nira, “Yù laláki nga igúnge na yù atáwa na, á mangatáwa sangaw ta tanakuán, makaliwâ, ta mebiláng ta mangarallow ána malliwâ sù olu nga atáwa na. 12 Á yù babay nga igúnge na yù atáwa na, á maki-atáwa sangaw ta tanakuán, makaliwâ gapay, ána mebiláng ta makikarallow.”

*Ayatan ni Apu Kesu yù ira Ábbing
Mattiu 19:13-15; Lukas 18:15-17*

13 Á manganánuán, minay yù ira tatolay, ta inituluk da kê Apu Kesu yù ira ánâ da, tapè támmitan na ira, ána bindisionán na ira. Ngam yù ira tudduán ni Apu Kesu, gimmá ra yù ira tatolay. 14 Á pakasingan ni Apu Kesu sù kingnguá nayù ira tudduán na, napporay nira. Á kinagi na nira, “Arán naw ira gammán. Iyanugù naw yù ánge nayù ira ábbing nikán, ta aggira mesipà sù pammagure ni Namarò, ána ngámin ira nga

* 10:6 Genesis 2:24 † 10:8 Exodo 20:12-16

tatolay nga kunnay karanniw nga ábbing nga mangikatalà nikán. ¹⁵ Kurugán yù kagiak ku nikayu, nga ari mesipà yù tolay sù pammagure ni Namarò nu ari mangikatalà kâ Namarò ta kunnay sù pangikatalà nayù ira ábbing.” ¹⁶ Á sinábbi na yù ira ábbing nga taggitádday. Á sinámmi na ira ta ulu ra, á kiniddo na kâ Namarò yù kapiánád da. Kinagi na sù ira katággitádday, “Alluárán na ka ni Namarò.”

Yù Tolay nga Maríku

Mattiu 19:16-30; Lukas 18:18-30

¹⁷ Á ta páno di Apu Kesu ta umay ira ta tanakuán nga lugár, nakkarerá nga minay kuna yù tádday nga laláki nga namalittúkak ta arubáng na, á kinagi na, “Mesturu, napiá nga tolay ka. Anni yù kagam mu nga máwák nga akkuák ku, tapè mepattolayà nga mesipà kâ Namarò ta áddè ta áddè?” ¹⁸ Á kinagi ni Apu Kesu kuna, “Ngattá, ta kagam mu ta sikán yù napiá? Awán ta kuruk nga napiá nu ari galâ ni Namarò. ¹⁹ Ammum yù taddán ni Namarò nga netúrâ. ‘Ari ka mamapátay ta tolay. Ari ka mangarallaw. Ari ka makkokò. Ari ka massiri nu massistígu ka. Ari ka maddarogà. Makimoray ka sù ira darakal mu.’ ” †

²⁰ Á kinagi nayù tolay kâ Apu Kesu, “Mesturu, ngilinak ku ngámin danniw áddè sù kabajji ku.”

²¹ Á inimámmatán ni Apu Kesu yù tolay, á nakalò yù iddù na kuna. Á kinagi na kuna, “Ajjan paga tádday nga pakkúrangám mu. Em mu bì iláku yù ngámin nga kukuám, á isinek mu yù pallakuám

---

† **10:19** Salmo 118:26

mu sù ira pobare, tapè maríku ka galâ ta lángì kâ Namarò. Á manoli ka saw laguk nga tumuttul nikán.” ²² Pakaginná nayù tolay sù kinagi na, nakalò yù daddam na, á siggaraddam nga nánaw, gapu ta egga kuna aru nga kukuá na.

²³ Páno nayù maríku, nilipilipe ni Apu Kesu yù ira tudduán na, á kinagi na nira, “Marigâ nga tumulù yù ira maríku sù pammagure ni Namarò, tapè mesipà ira kuna.” ²⁴ Á napállâ yù ira tudduán na sù kinagi na. Á pidduá na nakkagi nira, “Wáwwagi, kuruk nga marigâ nga tumulù yù tolay, tapè mesipà sù pammagure ni Namarò. ²⁵ Más malogon yù állabbû na kamel ta abbû na dágum, ánnè ta tumulù yù maríku nga tolay kâ Namarò, tapè mesipà sù pammagure na.” Á dakal nga ayám ánnè ta kabáyu onu nuáng yù kamel, nga sináppukul yù barâ na. ²⁶ Á nerallâ yù kapállâ da, á kinagi ra kuna, “Asinni laguk yù meyígù áнна mesipà kâ Namarò ta lángì?” ²⁷ Á inni-innan ni Apu Kesu ira, á kinagi na, “Á awán ta tolay nga makáwayyá. Ngam si Namarò yù mamalurò galâ, ta aggina yù makáwayyá ta ngámin.”

²⁸ Á kinagi na laguk ni Eduru kuna, “Á sikami, pinanawám mì ngámin, á tumuttutl kamingin nikaw.” ²⁹ Á kinagi ni Apu Kesu, “Kurugán yù kagiak ku nikayu. Yù tolay nga panawán na yù bale na onu wáwwagi na, darakal na, ánâ na, áнна dabbun na, nu nánawán na ira megapu sù panguruk na nikán, tapè umay mangipakánnámmu sù napiá nga dámak nga meyannung nikán, ³⁰ á kuruk nga bálatan ni Namarò. Ta iddán ni Namarò ta aru

nga paggianán na, wáwwagi na, yená na, ánâ na, áнна dabbun na ta keggá na sawe dabbuno. Ngam parubán nayù toláy gapay yù panigirigâ da kuna megapu sù panuttul na níkán. Á sangaw nu duttál yù ággaw, meddán gapay ta inángà na nga awán ta áddè na. ³¹ Ngam aru yù ira nga makáwayyá kunangan nga baddì yù pakáwayyá ra sangaw nu duttál yù ággaw. Á yù ira nga awán ta pakáwayyá ra kunangan, makáwayyá ira tán nga ággaw.”

Pilluán ni Apu Kesu nga Makkagi ta Pate na Mattiu 20:17-19; Lukas 18:31-34

³² Á nappatalay di Apu Kesu áнна yù ira tudduán na nga mappángè ta Jerusalem. Á pallakák da, mapolu si Apu Kesu ta dалан ánnè nira. Á napállâ yù ira tudduán na, á naganássing yù ira tatolay nga tumuttul kuna, gapu ta umay si Apu Kesu ta ili na Jerusalem, nga paggianán nayù ira malussaw kuna. Á inilillì na má ngin ni Apu Kesu yù ira tudduán na, tapè kagian na nira yù mesimmu kuna sangaw. ³³ Á kinagi na, “Ginnán naw. Gumon ittam ta ili na Jerusalem. Á labbè ku tán, sikán nga Kaká ngámin na tatolay, gaputad dangà, á ipatangngal dangà sù ira kátannangán nga pári áнна yù ira mesturu. Á kagiad da yù pamagikáru ra níkán ta patè. Á ipatangngal dangà sù ira ari Kudio nga mammaguray. ³⁴ Á yù ira ari Kudio, uyoyungád dangà. Pallulutábád dangà, á paligatad dangà, á papatáyad dangà. Ngam sangaw nu mapasá tallu nga ággaw sù patè, á maginnanolayà.”

*Yù Ikomá nayù ira Duá, di Ime kâ Kuan
Mattiu 20:20-28*

³⁵ Á jimikkì laguk kâ Apu Kesu di Ime kâ Kuan, nga duá nga ánâ ni Sebedo. Á kinagi ra kuna, “Mesturu, ajjan yù ikomá mi nga akkuám mu megapu nikami.” ³⁶ Á kinagi na nira, “Anni yù ikomá naw nga akkuák ku megapu nikayu?” ³⁷ Á kinagi ra kuna, “Nu mammaguray ka sù páppatulám mu, anugutam mu ta pattangngám mi sikaw sù pagitubangám mu, tádday sù jiwanám mu áanna tádday sù jimigim, nga mesipà sù keparáyom.” ³⁸ Ngam kinagi na laguk ni Apu Kesu nira, “Arán naw garè kánámamuán yù kebalinán nayù ikomá naw. Makeyangngà kayu panò ta jigâ nga kunnay ta jigâ nga attamák ku sangaw? Attamán naw panò yù pate naw nga kunnay sù patè?” ³⁹ Á kinagi ra kuna, “Makeyattam kami ngay.” Á kinagi ni Apu Kesu nira, “Yáyù gemma noka yù attamán naw. ⁴⁰ Ngam aringà makáwayyá nga mangiyawâ nikayu ta pagitubangán naw sù jiwanák ku áanna jimigi. Napakappiánin yù ira ággitubangán nga napanán sù ira nga sinullà ni Namarò.”

⁴¹ Á pakaginná nayù ira mapulu nga tudduán na sù pakkiddo nayù ira kábulud da, di Ime kâ Kuan, napporay ira, ta kiniddo ri Ime yù ira ággitubangán nayù ira maráyaw. ⁴² Á inagálán ni Apu Kesu ira ta umay ira ta gián na, á kinagi na nira. “Ammu naw ta kitarok yù ira nga mammaguray sù ira makkakerumá nga tatolay nga ari Kudio. Á yù ira kátannangád da, makáwayyá ira nga mamatut-tul sù ure ra. ⁴³ Ngam ari kunnian nikayu. Yù

tolay nga máyâ nakuan nga mepotun ánnè nikayu, aggina laguk yù tumulù nga masserbi nikayu. ⁴⁴ Á yù tolal nga ikáyâ ta aggina yù makáwayyá ánnè nikayu, aggina laguk yù mabbaluntáriu nga makiaripan ta ngámin. ⁴⁵ Á mássiki sikán nga Kaká ngámin na tatolay, minayà saw, nga ari passerbián nayù ira tatolay, nu ari galâ ta sikán yù masserbi sù ira tatolay, áнна itapil ku yù baggì, nga mebuwì ta aru nga tatolay, tapè pakomán na ira ni Namarò ta liwâ da.”

*Pammapián ni Apu Kesu yù Buling
Mattiu 20:29-34; Lukas 18:35-43*

⁴⁶ Á nakáddè di Apu Kesu áнна yù ira tudduán na ta ili na Jeriku, nga pattalebarád da lâ. Á páno ra ta Jeriku, magari yù ira tatolay nga mepulù nira. Á ajjan yù buling nga minákkilimù, nga nagitubang sù aggik na dálan. Si Bartimio yù ngágan na, nga anâ ni Timio. ⁴⁷ Á pakaginná ni Bartimio ta mattalebák si Apu Kesu nga taga Nasaret, á nakkatakotol, á kinagi na, “Kaw! Apu Kesu, nga Ginaká ni Patul Dabid, ikállà mà bì!” kun na. ⁴⁸ Á aru yù ira tatolay, á gimma ra, á kinagi ra kuna, “Ari ka mattannuk,” kud da kuna. Ngam inipappanà na nakkatakotol, “Ginaká ni Patul Dabid, ikállà mà bì!”

⁴⁹ Á pakaginná ni Apu Kesu kuna, nagginnà, á kinagi na nira, “Agálán naw ta umay saw.” Á ed da kinagi kuna, “Pataggatam mu yù nonò mu. Á gumikkáng ka, ta ipágál na ka.” ⁵⁰ Á inirián na laguk yù ulolà na, á nattábbarikuâ nga gimikkáng, á minay kê Apu Kesu. ⁵¹ Á kinagi ni Apu Kesu kuna,

“Anni yù ikáyâ mu nga akkuák ku nikaw?” Á kinagi nayù buling kuna, “Apu, parè bì ta makasinganà.” ⁵² Á kinagi ni Apu Kesu kuna, “Makapánaw ken, ta nammapiá ken megapu sù pangikatalà mu nikán.” Á dagarágâ nanoli yù ánningan nayù buling, á nepulù kê Apu Kesu ta pappatale na ta dálan.

11

Lubbè di Apu Kesu ta Ili na Jerusalem

Mattiu 21:1-11; Lukas 19:28-40; Kuan 12:12-19

¹ Pakáddè di Apu Kesu ta puddul nga namulán ta káyu nga olibo, nerípâ da yù ira babálay na Bepagi áanna Bitania, nga aranni ta ili na Jerusalem. Á pinapolu ni Apu Kesu yù duá ira nga tudduán na.

² Á kinagi na nira, “E kayu lábbì tukewà babálay, ta masingan naw sangaw tán yù kígaw na dongki nga negálù, nga ari bulubugá paga nga nattakayán. Ubbarán naw laguk, tapè iyánge naw saw. ³ Á nu aijan yù mangiyabbû nikayu ta ‘Ngattá ta apan naw?’ á kagian naw, ‘Wan, ta máwák ni Apu, á ipetoli na galâ sangaw,’ kun naw kuna.”

⁴ Á gapu ta paddok ni Apu Kesu nira, nánaw ira, á nálek da yù kígaw sù kalsáda, nga negálù ta puertá na balay, á inubbarád da. ⁵ Á aijan yù ira tatolay nga nanáddak ta kalsáda, á nasingad da yù kingguá ra. Á iniyabbû da nira, “Ngattá ta ubbarán naw yù kígaw?” ⁶ Á initabbák da yù nipakagi ni Apu Kesu nira, á nipálâ da laguk nira.

⁷ Á nánaw ira, á ed da iniyángay yù kígaw kê Apu Kesu. Á ininánâ da yù gagámì da sù barâ na ayám,

á natakayán na laguk ni Apu Kesu. ⁸ Á aru yù ira tatolay nga aijan tán, á ininánâ da yù gagámì da ta dалан. Á yù ira káruán, ininánâ da yù pangapangá na káyu nga naddon, nga sippisippáng da ta aggik na dалан. ⁹ Á ngámin yù ira nga mapolu kári Apu Kesu ta dалан ána yù ira maporián ta likuk da, magayáyâ ira nga nagaragiák, á kinagi ra, “Dayáwat tam si Namarò. Dayáwat tam yù Patul nga jinok ni Namarò ta umay mammaguray nittam,* ¹⁰ ta aggina yù táli nayù ngaw mammaguray nga naggaká nittam, si Patul Dabid, á napiá yù pammagure na. Maráyaw si Namarò ta lángì.”

¹¹ Á labbè da ta Jerusalem, simillung si Apu Kesu sù mangilin nga kapilliá, nga bale ni Namarò, ta en na sinullúnán ngámin yù aijan ta lágum na. Á gapu ta púgágin, kabalin na maningan, nánaw, á minay ira ta Bitania, di Apu Kesu ána yù ira mapulu duá nga tudduán na.

Makatáng yù Káyu nga Igò

Mattiu 21:18-19

¹² Á sù tádday nga ággaw, panoli ra ta Jerusalem nga naggapu ta Bitania, nabisin si Apu Kesu. ¹³ Á nerípâ na yù káyu nga igò, nga naddon ta napiá. Á en na iningan nu egga bungá na, ta nasingngà gemma yù bungá na igò. Labbè na kuna, nasingan na ta dipúru don na, nga awán bulubugá ta bungá na, gapu ta ari paga yù ággaw na pabbungá na. ¹⁴ Á kinagi ni Apu Kesu, “Aringin bulubugá mabbungá yawe káyu áddè kunangan ta áddè ta áddè.” Á naginná nayù ira tudduán na yù kinagi na.

* **11:9** Isaya 56:7; Jeremia 7:11

Pakarenuán ni Apu Kesu yù Mangilin nga Kapilliá

Mattiu 21:12-17; Lukas 19:45-48; Kuan 2:13-22

¹⁵ Á labbè da ta Jerusalem, simillung mángin si Apu Kesu sù mangilin nga kapilliá, nga bale ni Namarò. Á pinaturiák na yù ira malláku ána yù ira nga umay gumátang. Á sinottombá na yù lamesá ira nayù ira minánnáli ta kuártu ána yù bángku nayù ira malláku ta mammánù. ¹⁶ Á arán na anugutan yù ira mattalebák nga mangáttu sù námmuák nayù mangilin nga kapilliá. ¹⁷ Á inittuddu na sù ira tatolay, á kinagi na, “Arán naw panò ammu yù netúrâ nga Ubobuk ni Namarò, nga kunniaw: ‘Yù balè yù ákkimállatán na ngámin nga tatolay.’† Ngam sikayu, pinatalián naw ta ággianán nayù ira maddarogà.”

¹⁸ Á yù ira kátannangán nga pári ána yù ira mesturu ta tunung, narámak da yù kingnguá ni Apu Kesu, á inigagánger ra nu kunnasi yù ámmapáte ra kuna. Ta maganássing ira kuna, ána passilad da, gapu ta napállâ yù ira magari nga tatolay megapu sù pakáwayyá nayù ángngituddu na. ¹⁹ Á ta pajjibbà, nánaw di Apu Kesu sù ili.

Yù Ituddu na nga Meyannung ta Pakimállâ tam ána Pakkakápakomá tam

Mattiu 21:20-22

²⁰ Á ta pannawák, panoli ri Apu Kesu ta Jerusalem, nasingad da yù káyu nga igò nga sinalebarád da sù tádday ággaw, nga nakatángin

---

† **11:17** Paddayan nayù ira Kudio ta binaráyang yù tabbuk nayù bungá na úbas.

ngámin áddè ta gamù na. ²¹ Á manonò ni Eduru yù kinagi ni Apu Kesu nga meyanung sù káyu, á kinagi na, “Apu, innam mè yù káyu nga inigagek mu. Nakatángin!” ²² Á simibbák si Apu Kesu, á kinagi na nira, “Mangikatalà kayu kâ Namarò. ²³ Kurugán yù kagiak ku nikayu. Nu manguruk yù tolay kâ Namarò ána ari mabbábáng ta pangikatalà na, aijan yù awayyá na nga maddok ta puddul, nga kagian na, ‘Meyali ka, puddul, nga melappák ta bebay,’ á kurugan na. ²⁴ Yáyù nga kagiak ku nikayu ta maguray lâ yù ikomá naw kâ Namarò ta pakimállà naw, ikatalà naw ta alawatan nawin, á kuruk nga meyawâ nikayu.

²⁵ “Á sù pakimállà naw kâ Namarò, nu mataki yù nonò naw sù tolay nga nakaliwâ nikayu, máwák nga pakomán naw laguk, tapè pakomán nakayu gapay nayù Yáma naw nga Namarò nga maggián ta lángì. ²⁶ Ta nu ari kayu mamakomá sù ira kábulun naw, arán na kayu gapay pakomán nayù Yáma naw nga Namarò nga maggián ta lángì.”

Iyabbû da kâ Apu Kesu yù Paggapuán na Pakáwayyá na

Mattiu 21:23-27; Lukas 20:1-8

²⁷ Á limibbè di Apu Kesu má ngin ta Jerusalem. Á nallakalakák si Apu Kesu sù námmuák nayù mangilin nga kapillíá nga najjijjínán. Á jimikki kuna yù ira kátannangán nga pári ána yù ira mesturu ta tunung ána yù ira karakalán. ²⁸ Á iniyabbû da kuna, “Anni yù paggapuán nayù pakáwayyám sù kingnguám? Asinni yù nangiyawâ nikaw sù pakáwayyám?” kud da kâ Apu Kesu.

29 Simibbák si Apu Kesu, á kinagi na nira, “Ajjan gapay yù iyabbû ku nikayu. Á nu tabbagan nawà, kagiak ku laguk nikayu yù naggapuán nayù pakáwayyâ. 30 Si Kuan, nga yù ngaw minánngù sù ira tatolay, asinni naggapuán nayù pakáwayyá na? Naggapu kê Namarò, onu naggapu ta tolalay? Kagian naw nikán.” 31 Á nakkakápereperang ira ta ubobuk, nga kud da, “Anni yù itabbák tam? Nu itabbák tam ta naggapu kê Namarò yù pakáwayyá na, á iyabbû na sangaw, ‘Ngattá, ta arán naw laguk kinuruk si Kuan?’ 32 Á metabbák tam panò ta naggapu ta tolalay?” Yáyù kinagi ra gapu ta maganássing ira sù ira tatolay nga makimoray kê Kuan, gapu ta kinagi nayù ira tatolay ta kuruk nga ábbilinán ni Namarò si Kuan. 33 Á yáyù nga inittabbák da kê Apu Kesu, “Arám mi ammu yù naggapuán nayù pakáwayyá ni Kuan.” Á kinagi ni Apu Kesu nira, “Á yáyù nga arák ku laguk kagian nikayu yù naggapuán nayù pakáwayyâ sù akka-akkuák ku.”

12

Yù Ángngarigán nga Meyannung sù ira Manangngal sù Kamulán ta Úbas

Mattiu 21:33-46; Lukas 20:9-19

1 Á nagángngarigán si Apu Kesu ta pangituddu na paga sù mangilin nga kapilliá, á kinagi na nira, “Ajjan yù tolalay nga namulá ta úbas sù komán na, á inalitukán na. Á kinokkok na yù abbû ta áppaggalán ta bungá na.* Á pidde na yù atannáng

* 12:1 Salmo 118:22-23

nga balay nga paggianán nayù ira minánaron, tapè merípâ da yù ngámin nga áddè na kamulán. Á inikatalà na yù kamulán sù ira minánnangngal kuna, á nánaw nga minay ta arayyu nga lugár.

² “Á ta áppupúsik na bungá na úbas, jinok nayù tolay yù aripan na ta umay sù ira minánnangngal, tapè apan na nira yù balle na. ³ Ngam ginápù da yù aripan, á pinalapaligà da, á pinapáno ra nga awán ta inâ na. ⁴ Á jinok na má yù mekaruá nga aripan na. Á kingnguá ra yù ulu na áнна pinasiránád da. ⁵ Á jinok na má nira yù mekatallu nga aripan na, á pinapáte ra. Á kunniaw gapay kingnguá ra sù ira káruán nga jinok na, biddibiddù da yù ira káruán, á pinapáte ra yù ira káruán.

⁶ “Á ta kabalin na yaw, aijan lâ sù makáddabbun yù táttádday nga awayyá na nga doban, yù anâ na nga laláki nga iddukan na. Aggina yù naporían nga jinok na, ta kagian na ta nonò na, ‘Kuruk nga pakimorayád da yù anâ ku.’ ⁷ Ngam yù ira minánngallu, pakasingad da sù anâ nayù makáddabbun, makkaká-ubobuk ira, á kinagi ra, ‘Ye! Aggina yù anâ na nga makákuá noka ngámin. Et tam papatáyan, á sittam galâ yù makákuá.’ ⁸ Á ginápù da, á pinapáte ra áнна inilappák da sù liák na alitù.”

⁹ Á kinagi ni Apu Kesu nira, “Anni laguk akkuán nayù makáddabbun sù ira minánaron ta kobasán na? Umay mamapátay nira, á ipataron na yù kamulán na sù ira tanakuán. ¹⁰ Arán naw panò binibbik yaw nga netúrâ, nga Ubobuk ni Namarò:

‘Ajjan yù batu nga inipuerá nayù ira nabbalay ta batu,

gapu ta kagiad da ta awán ta serbi na.

Á aggina yù batu nga mabbáli ta ánnáddagán nayù balay.

11 Yaw yù kingnguá ni Apu Namarò, nga makapállâ nittam.’ ”†

12 Á yù ira karakalán na Kudio, nánnammuád da ta aggira yù ituddu ni Apu Kesu megapu sù pagángngarigán na nga meyannung sù ira narákè nga minánnaron ta kamulán áнна megapu sù netúrâ nga meyannung sù ira nabbalay ta batu, nga nangipuerá sù kapiánán. Á gaputad da nakuan, ngam pinaguráyád da, gapu ta maganássing ira sù ira magari nga tatolay nga maki-moray kuna. Á nánawád da laguk.

Iyabbû da kê Apu Kesu nu Mappagá ira nakuan ta Buwì

Mattiu 22:15-22; Lukas 20:20-26

13 Á jinok da yù ira káruán nga Parisio áнна yù ira káruán nga kákkapárán ni Patul Erodo, tapè parubád da si Apu Kesu megapu sù pangiyabbû da kuna. 14 Á jimikkì ira kuna, á kinagi ra, “Mesturu, ammu mi ta kurugán ngámin yù ubobuk mu. Á arám mu paddurúmán yù ira tatolay, mássiki nu maríku ira onu pobare. Á ituddum lâ yù kurugán nga bilin ni Namarò nga meyannung sù ipakuá na sù ira tatole na. Kagiam mu laguk nikami nu ipugik nayù tunung tam yù mappagá ta buwì kê Patul Sisar, nga mammaguray ta ili na

† 12:11 Exodo 3:6

Roma? Mappagá ittam laguk, onu ari?” ¹⁵ Ngam natákál ni Apu Kesu ta áppè pípiá ira, tapè ilogò da. Á yáyù nga kinagi na nira, “Ngattá, ta parubán nawà? Ipasingan nawè bì nikán yù pirâ.” ¹⁶ Á iniyawâ da kuna. Á kinagi na nira, “Asinni yù makámmammang áнна makángngágan nga masingat tam sawe kuártu?” Á kinagi ra, “Si Patul Sisar.” ¹⁷ Á kinagi ni Apu Kesu nira, “Iyawâ naw laguk kê Sisar yù kukuá na. Á iyawâ naw gapay kê Namarò yù kukuá ni Namarò.” Á yù kebalinán na, pagán naw yù buwì sù mammaguray, á iddukan naw áнна kurugan naw si Namarò. Á napállâ ira megapu sù napiá nga itabbák na.

Iyabbû da kê Apu Kesu ta Meyannung ta Pagananole na Tolay

Mattiu 22:23-33; Lukas 20:27-40

¹⁸ Kabalin na yaw, minay nga jimikkì kê Apu Kesu yù ira káruán nga Sadusio. Aggira yù Kudio nga kagiad da ta ari maginnanolay yù baggi na tolay sù pagáddekán na ággaw. Á iniyabbû da kê Apu Kesu, á kinagi ra, ¹⁹ “Mesturu, ajjan yù tunung nga initúrâ ni Moyses megapu nittam, ta nu patayán na tolay yù atáwa na ngam awán ta anâ da, máwák nga atawán nayù urián na yù bálu na, tapè maganá ira sù pannakabaggi nayù kaká na nga natay. ²⁰ Á gári, naggián saw pitu nga mawwawági nga lálláki. Á nangatáwa yù kaká, ngam natay nga awán ta anâ na. ²¹ Á inatáwa nayù mekaruá yù asípák na, ngam natay gapay nga awán ta anâ na. Á kunnian gapay yù nesimmu sù mekatallu áнна

ngámin nga káruán. ²² Aggira ngámin nga pitu, nattuubbâ ira nga nangatáwa sù babay, ngam awán bulubugá ta ánâ da. Á naporían nga natay gapay yù babay. ²³ Á kagiam mu nikami laguk, sù ággaw nga paginnanole nayù ira námmatay, asinni sù ira pitu yù atáwa nayù babay, nepatalugáring ta nakiatáwa sù ira ngámin nga pitu,” kud da kê Apu Kesu.

²⁴ Á kinagi ni Apu Kesu nira, “Yáyù nga makaliwâ kayu, ta arán naw garè ammu yù netúrâ sù mangilin nga ubobuk ni Namarò ána yù pakapangnuá ni Namarò. ²⁵ Á noka nu duttál yù paginnanole nayù ira námmatay, ari ira mangatáwa ána makiatáwa, gapu ta megittá ira sù ira daroban ni Namarò nga maggián ta lángì.

²⁶ “Á ta meyannung sù paginnanole nayù ira námmatay, arán naw panò binibbik yù netúrâ sù libru ni Moyses nga meyannung sù káyu nga nag-gatang, nga ari nakassà? Pakasingan ni Moyses sù káyu nga nagatang, jimikkì kuna, á naginná na yù ngárál ni Namarò, á kinagi ni Namarò kê Moyses: ‘Sikán si Namarò, nga pakiyápuán nayù ira naggaká nikaw. Sikán yù Yápu di Abrakam kári Isak kê Akup.’[†] ²⁷ Á yù ira námmatay, ari ira makiyápu kê Namarò, ngam yù ira matolay yù makiyápu kuna. § Ari matunung yù nonotan naw, ta arán naw ammu yù kuruk.”

[†] **12:26** Á yáyù nga ammu tam ta matolay paga di Abrakam kári Isak kê Akup ta lángì, mássiki nu natay ira ta nabayágin ta keggá ni Moyses, gapu ta pakimorayád da paga si Namarò. § **12:27** Deuteronomio 6:5

Yù Purmeru nga Tunung nga Initaddán ni Namarò

Mattiu 22:34-40; Lukas 10:25-28

²⁸ Á ajjan tán yù tádday nga mesturu ta tunung, á naginná na yù pakkakápereperang nayù ira Sadusio kê Apu Kesu. Á gapu ta kemámmatán na ta napiá yù inittabbák ni Apu Kesu nira, jimikkì kuna ta iniyabbû na gapay kuna, á kinagi na, “Apu, anni yù purmeru nga tunung sù ira ngámin nga inittaddán ni Namarò?” ²⁹ Á simibbák si Apu Kesu, á kinagi na, “Yawe yù purmeru nga tunung sù ira inittaddán ni Namarò: ‘Sikayu nga ginaká ni Israel, ginnán naw yù kagiak ku nikayu. Si Apu Namarò nga Yápu tam, aggina lâ yù táttádday. ³⁰ Iddukan naw si Namarò nga Yápu naw, á itulù naw kuna yù ayâ nayù putu naw, yù ure naw, yù nonò naw, áнна yù sikan nayù baggi naw.’* ³¹ Á ajjan gapay nga netúrâ yù mekaruá nga máwák nga kurugam mu: ‘Iddukan naw yù ikáttole naw ta kunnay ta ángngiddù naw ta baggi naw.’† Awán ta tanakuán nga máwák nga kurugam mu, nu ari galâ danniaiw nga duá,” kun ni Apu Kesu kuna.

³² Á kinagi na laguk nayù mesturu ta tunung kê Apu Kesu, “Á kustu, Mesturu. Kurugán yù kinagim, nga táttádday lâ si Namarò, á awán ta tanakuán, nu ari lâ aggina. ³³ Á máwák nga iddukat tam si Namarò nga Yápu tam, megapu sù napasigaggà nga ayâ nayù putu tam, áнна ngámin yù nonò tam, áнна yù sikan nayù baggi tam. Á iddukat tam gapay yù ira ikáttole tam ta kunnay

* **12:30** Libitiko 19:18 † **12:31** Salmo 110:1

ta ángngiddù tam ta baggi tam. Napiá yaw. Más napiá ta tuppálat tam danniaaw nga tunung nga inittaddán ni Namarò ánnè sù mangiyátáng ta aya-ayám nga natuggi ána ngámin yù meyátáng nga meyawâ kê Namarò.”

³⁴ Á pakaginná ni Apu Kesu ta napiá yù inittabbák na, kinagi na kuna, “Nu tuppálam mu yù egga ta nonò mu, mesipà ken sù pammagure ni Namarò.” Á kabalin ni Apu Kesu nakkagi karannian, awán laguk ta mangiyabbû kuna, ta napállâ ira gapu ta makáwayyá yù pagubobuk na.

Asinni yù MakKiristu?

Mattiu 22:41-46; Lukas 20:41-44

³⁵ Á pangituddu ni Apu Kesu sù mangilin nga kapilliá, nga bale ni Namarò, iniyabbû na sù ira tatolay, nga kun na, “Á yù ira mesturu sù tunung, anni má ta kagiad da ta ginaká ni Patul Dabid yù MakKiristu? ³⁶ Ta si Patul Dabid, kinagi na yù inipalappâ nayù Mangilin nga Ikararuá kuna, á kinagi na,

‘Nagubobuk si Apu Namarò, á kinagi na sù Yápu: Magitubang ka sù jiwanák ku, nga ággitubangán nayù meparáyaw, áddè ta ipeguppè ku nikaw yù ira malussaw nikaw.’[‡]

³⁷ Á yáyù nga abbúnan ni Patul Dabid ta Yápu na yù MakKiristu. Á nu Yápu na yù MakKiristu, ngattá ta kagiad da ta ginaká na lâ? Ari galâ motun yù Yápu na ánnè kuna?”

[‡] **12:36** Daniel 9:27; 11:31; 12:11

Á ayatán yù ira magaru nga tatolay nga maginná sù inittuddu ni Apu Kesu.

Yù Kinagi ni Apu Kesu nga Meyannung sù ira Parisio áanna yù ira Mesturu ta Tunung

Mattiu 23:1-36; Lukas 20:45-47

³⁸ Á ta pangituddu ni Apu Kesu, kinagi na, “Mapalán kayu sù ira mesturu ta tunung. Ta ikáyâ da mabbarawási ta apaddu nga barawási ra áanna mappasingan ta dápun, tapè pakimorayád da ira nayù ira tatolay ta pappassapassiár da. ³⁹ Á piliad da yù kapiánán na ággitubangán ta kapilliá áanna yù ággitubangán nayù maráyaw ta pakilálláng da ta piestá. ⁴⁰ Á ilogò da yù ira bálu nga bábbay, tapè apad da yù kukuá ra, á áppa-áppè ira nga makimállà ta mabayák kâ Namarò, tapè ilímak da yù narákè nga akka-akkuád da. Á mepallà yù pamagikáru ni Namarò nira ta pagáddekán na ággaw.”

Yù Inilimù nayù Bálu nga Babay

Lukas 21:1-4

⁴¹ Á nagitubang si Apu Kesu aranni sù ángngipayyán ta kuártu nga ajjan sù lágum nayù mangilin nga kapilliá. Á inni-innan ni Apu Kesu yù ira tatolay nga umay mangipay ta limù da. Á aru yù ira maríku nga minay nangipay ta aru nga kuártu. ⁴² Á minay gapay yù bálu nga babay nga pobare, á pine na duá nga baddì nga pirâ, nga negittá ta duá nga sintábu. ⁴³ Á inagálán ni Apu Kesu yù ira tudduán na, á kinagi na nira, “Innan nawè yù kingnguá nayù babay. Kurugán yù kagiak ku nikayu, aru yù kuártu nga inipe

nayù pobare nga bálu ánnè sù inipe nayù ngámin ira káruán. ⁴⁴Ta inipe ra yù kuártu nga naggapu ta sobará ra. Ngam yù bálu, inipe na ngámin yù áddè na kapobare na, á awánin bulubugá ta ipakkatole na.”

13

Yù Pangipalappâ ni Apu Kesu ta Merakunù yù Mangilin nga Kapilliá

Mattiu 24:1-2; Lukas 21:5-6

¹ Á ta páno ri Apu Kesu sù mangilin nga bale ni Namarò, kinagi nayù tádday nga tudduán na, “Mesturu, innam mu yawe ira mallakay nga batu, áнна yù ira nakástá nga bale nayù mangilin nga kapilliá!” kun na. ² “Wan,” kun ni Apu Kesu kuna. “Á innan naw yawe ira nakástá nga balay nga kapilliá! Ta duttál yù ággaw nga awán bulubugá ta batu na nga mallalátuk, ta mewarawarâ ira ngámin.”

Yù Dattál nayù Jigâ

Mattiu 24:3-14; Lukas 21:7-19

³ Á labbè da sù puddul nga namulán ta káyu nga olibo, ta ábbák nayù mangilin nga kapilliá, á nagitubang ira. Á jimikkì kê Apu Kesu yù ira lâ nga appâ nga tudduán na, si Eduru, si Ime, si Kuan, áнна si Andares, aggira lâ, ta aijan yù iyabbû da kuna. ⁴ Á kinagi ra kuna, “Kagiam mungè nikami nu anni yù ággaw nga kesimmu na danniw nga kinagim gangù nga meyannung sù mangilin nga kapilliá. Á anni yù panákkilalán ta duttál yù kapalurò na?”

⁵ Á simibbák si Apu Kesu, á kinagi na nira, “Mappalán kayu, tapè ari kayu melogò. ⁶ Ta aru yù ira nga umay noka nga mappassippíl nikán. Á kagiad da ta aggira sikán nga MakKiristu, á aru yù ira tatolay nga ilogò da. ⁷ Á nu marámak naw yù meyannung sù ira maggerrá áнна yù ira nga makigerrá ta arayyu nga lugár, ari kayu maburung ta máwák nga mesimmu yaw, ngam ari paga yaw yù pagáddekán na dabbuno. ⁸ Á yù ira tatolay nga naggapu ta dumá nga lugár, umay ira makigerrá sù ira nga maggián ta tanakuán nga lugár, á umay yù ira nga naggapu ta tádday nga páppatulán nga makigerrá sù ira nga maggián ta tanakuán nga páppatulán. Á mallunik ta aru nga lugár, áнна mabbisin yù ira tatolay ta aru nga lugár. Danniaw ira nga mesimmu yù pamegapu na lá nayù jigâ, nga kunnay sù jigâ na babay nga maganá yù keyarigán na.

⁹ “Ngam sikayu, magimuguk kayu, ta gaputad da kayu nga ikeká sù ira Kudio nga mamanunnù, á mabaddù kayu sù ira kapilliá ra. Á gapu ta panguruk naw nikán, ikeká ra kayu ta arubáng nayù ira gubinador áнна yù ira patul. Á keyarubáng naw nira, yáyù yù awayyá naw nga mangipakánnámmu nira sù napiá nga dámak nga meyannung nikán. ¹⁰ Ta máwák nga melayalayâ yù napiá nga dámak ta ngámin nga makkakerumá nga tatolay pángè na duttál yù áddè nayù dabbuno.

¹¹ “Á ta pangikeká ra nikayu, ari kayu maburung nu anni yù itabbák naw nira. Á ta pangiyabbù da nikayu, mepakánnámmu nikayu yù kagian naw

nira. Ta ari maggapu ta nonò naw yù kagian naw nira, nu ari galà nga maggapu sù Mangilin nga Ikararuá ni Namarò. ¹² Á yù ira nga mawwagi nga lálláki, ikeká nayù tádday yù wagi na, á ipapapáte na. Á ikeká nayù yáma yù anâ na, á ipapapáte na. Á yù ira ábbing, mapporay ira sù ira darakal da, á ikeká ra yù ira darakal da, á ipapapáte ra ira.

¹³ “Á sikayu nga makituddu nikán, ikalusso ra kayu na ngámin na tatolay gapu ta panguruk naw nikán. Ngam yù tolay nga mapasigaggà yù pangikatalà na nikán áddè ta pagáddekán, aggina yù meyígù nga mesipà kâ Namarò sù pammagurayán na ta áddè ta áddè,” kun ni Apu Kesu.

*Yù Mangala-állirák nga Makánnanássing
Mattiu 24:15-28; Lukas 21:20-24*

¹⁴ Á kinagi ni Apu Kesu paga nira, “Masingan naw sangaw yù mangala-állirák nga makánnanássing nga mamassippíl, nga manáddak sù gián nga arán na nakuan panáddagán.* Á sikayu nga mabbibbik, nonotan naw yù kebalinán na! Á yù ira tatolay nga maggián sù purubinsia na Judiya ta ággo na dattál nayù makánnanássing, máwák nga mattálaw ira nga umay ta puddul. ¹⁵ Á yù tolay nga aijan ta lawán na bale na, onu magibannák ta utun nayù sináttatapan nga bale na, ari tullung ta bale na, nga umay mangâ ta ipulù na. ¹⁶ Á yù tolay nga mattarabáku sù ákkomanán na, máwák nga ari manoli ta bale na, nga umay mangâ ta ulolà na. ¹⁷ Á kábbi yù ira

* **13:14** Isaya 13:10; 34:4; Inipalappâ 6:12-13

nga mabussi áнна yù ira nga konsu tagibi tán nga ággaw, ta ari ira makakarera. ¹⁸ Makimállà kayu kâ Namarò ta ari mekanná ta ammián yù ággo nayù jigâ naw. ¹⁹ Ta umay sangaw yù jigâ nga mappanà ánnè ta ngámin nga jigâ ta áddè ngaw pamarò ni Namarò ta dabbuno ta áddè kunangan, á awánin bulubugá ta jigâ nga kagittá na ta áddè ta áddè. ²⁰ Á nu arán na nakuan pangarián ni Namarò yù ággo na jigâ, awán bulubugá ta matolay. Ngam pangarián na megapu sù ira nga piníli na ta tatole na.

²¹ “Á nu aijan yù tolay nga makkagi nikayu ta ‘Innan nawè, aijanin saw yù MakKiristu,’ onu kagian na, ‘Innan nawè, aijanin tukewà yù MakKiristu,’ arán naw kurugan yù kagian na. ²² Ta duttál yù ira nga mattákiristu áнна yù ira nga mattá-ábbilinán, á aru yù ipasingad da nga panákkilalán nga makapállâ, tapè ilogò da nakuan mássiki yù ira piníli ni Namarò ta tatole na. ²³ Ngam sikayu, magimuguk kayu, ta dán nga kinagi nikayu pángè na mesimmu dannian.”

*Yù Tappì nayù Kaká na Ngámin na Tatolay
Mattiu 24:29-31; Lukas 21:25-28*

²⁴ Á kinagi ni Apu Kesu paga,
“Á ta kabalin nayù jigâ, makkallà yù bilák.
Á ari manawák yù bulán gapay.
²⁵ Á gipannátán yù ira bituan, nga maggapu ta lánghi.

Á yù ira nga maggián ta lángì, meyalì ira sù giád da.†

26 Á masingad dangà laguk nayù ira tatolay, sikán nga Kaká ngámin na tatolay, nga umay nga mepulù sù kunam, nga maddalingárang ána makáwayyá. 27 Á dobak ku yù ira daroban nga maggián kâ Namarò, tapè ed da ammungan yù ira piníli ni Namarò nga siminuttul níkán ta dabbuno, aggira ngámin nga naggapu ta ngámin nga lugár da sù utun na dabbuno,” kun ni Apu Kesu nira.

*Yù Panákkilalán ta Panoli na saw ni Apu Kesu
Mattiu 24:32-35; Lukas 21:29-33*

28 Á kinagi ni Apu Kesu nira, “Ginnán naw yù ángngarigán nga meyanung ta igò ána yù ira káruán nga káyu. Nu masingan naw ta mapatalián yù don na káyu, ammu naw ta mapatalián sangaw yù ággián na ággaw. 29 Á ta kunnian gapay, nu masingan naw yù kesimmu nayù ngámin nga jigâ nga kinagì nga umay, mánnámmuán naw ta aranni ngin yù panoli saw, sikán nga Kaká na ngámin na tatolay. 30 Kurugán yù kagiak ku nikayu, mesimmu ngámin danniw nga kinagì nikayu lage na pate nayù ira tatolay nga matolay kunangan. 31 Duttál yù ággaw nga awánin yù dabbuno ána

---

† 13:25 Yáyù piestá nga panaddamád da sù ngaw pattalebák nayù daroban ni Namarò. Ta keggá nayù ira ngaw Kudio ta gián nayù ira Egipto nga nangaripan nira, jinok na ngaw ni Namarò yù daroban na nga umay mamapátay sù ira kaká nga ánâ nayù ira Egipto. Á ari simillung ta bale nayù ira Kudio, ngam sinalebarán na yù bale ra, ta aijan yù dága na karneru nga pine ra ta utun ána taging na puertá na bale ra, nga kunnay ta kinagi ni Namarò kâ Moyses ta ipakuá na nira.

yù lángì áнна ngámin nga ajjan nira. Ngam ari bulubugá mapatalián yù ubobuk ku,” kun ni Apu Kesu.

Awán Bulubugá ta Makánnámmu sù Oras nayù Panoli ni Apu

Mattiù 24:36-44

³² Á kinagi na laguk, “Á ta meyannung sù ággaw áнна oras nga kesimmu na ngámin danniw, awán ta makánnámmu. Mássiki yù ira daroban ni Namarò nga maggián ta lángì, arád da ammu. Á sikán, nga Anâ ni Namarò, arák ku ammu. Ngam si Ammò ku nga Namarò, aggina lâ makánnámmu. ³³ Á mappalán kayu laguk. Napiá nu kunnay kayu ta matturá, ta arán naw ammu nu anni nga oras yù dattál na. ³⁴ Á kunniaw yù keyarigán na. Ajjan yù tolai nga maggagannuá ta umay ta arayyu nga lugár. Á inipataron na ngámin yù kukuá na sù ira aripan na, á kagian na sù ira katággítádday yù tarabáku na. Á kagian na sù ira magguárdiá ta matturá ira nga manaron ta ngámin. ³⁵ Yáyù nga magiddi-iddak kayu laguk, ta arán naw ammu nu káni yù labbè nayù makábbalay, nu lubbè sangaw nu pajjibbà onu tangngá na gabi, onu pagittarákkò na manù, onu alippánnawák. ³⁶ Magimuguk kayu laguk nga magiddak, tapè arán na kayu maratang nga ari paga maparán nga kunnay ta makkaturuk, nu ikáddagâ na lâ manoli. ³⁷ Á yaw nga kagiak ku nikayu, kagiak ku sù ira ngámin nga tatolay, magimuguk kayu nga magiddak, tapè dán nga naparán kayu,” kun ni Apu Kesu.

14

*Pangigagánge ra ta Ámmapáte ra kê Apu Kesu
Mattiu 26:1-5; Lukas 22:1-2; Kuan 11:45-53*

¹ Á aijan duá nga ággaw paga lage na piestá na pattalebarán nayù daroban, nga pakkákád da ta pán nga awán ta állapparán na. Á yù ira kátannangán nga pári na Kudio ána yù ira mes-turu ta tunung, alerad da yù paggápù da kê Apu Kesu nga awán ta makánnámmu, tapè papatáyad da. ² Yáyù gapu na nga makkakátabarang ira, á kinagi ra, “Arát tam lábbi gubatan sù keggá ra nga makipiestá, marakè akkuád da ittam nayù ira tatolay.”

*Denuán na Babay si Apu Kesu
Mattiu 26:6-13; Kuan 12:1-8*

³ Á minay di Apu Kesu ta ili na Bitania, ta bale ni Simon nga naggoggong ngaw. Á pakkákád da, minay yù babay sù gián ni Apu Kesu, nga nanangngal ta boteliá nga napadday ta puraw nga batu, nga napannu ta denu nga bábbanguk nga naggapu ta gamù na nardu, nga kitanginá. Á pikká nayù babay yù bullo na boteliá, á inibubbù na yù denu ta ulu ni Apu Kesu. ⁴ Ngam yù ira káruán nga makasingan, napporay ira. Á nakkaká-ubobuk ira, á kinagi ra, “Kengá lâ yù bábbanguk. Ngattá, ta inittabbà na? ⁵ Mapiá nakuan nu meláku ta maturù nga tallu gatù nga pesù ta meyawâ nakuan sù ira pobare,” kud da. Á gimmá ra yù babay.

⁶ Ngam simibbák si Apu Kesu nira, á kinagi na, “Arán naw akkuán. Ngattá, ta pasiránán naw? Napiá yù kingnuá na nikán. ⁷ Maggián gemma

ta áddè sù gián naw yù ira pobare, á awayyá naw ira abbágán, nu anni nga ággaw nga gustu naw nga mangabbák nira. Ngam sikán, aringà maggián nikayu ta áddè. ⁸ Á kingnguá nayù babay yù lâ awayyá na nga akkuan. Arán na iniddagán yù patè, ta jinenuán na yù baggi, nga paránan na ta ketanam ku. ⁹ Á kurugán yù kagiak ku nikayu, maguray lâ ta dabbuno yù pangilayalayatán sù napiá nga dámak, mepakánámmu gapay yù kingnguá nayù babay nikán, ta panaddamán nayù ira tatolay kuna.”

Pangigagánge ni Kudas ta Pappagápù na kê Apu Kesu

Mattiu 26:14-16; Lukas 22:3-6

¹⁰ Á si Kudas Iskariote, nga mebiláng sù ira mapulu duá nga sinullà ni Apu Kesu, minay laguk sù gián nayù ira kátannangán nga pári na Kudio, tapè makitarátu nira ta ipagápù na si Apu Kesu.

¹¹ Á pakaginná ra sù kinagi na, nagayáyâ ira, á initabbá ra ta iddád da ta kuártu. Á inalek na laguk ni Kudas yù awayyá na nga mappagápù kê Apu Kesu nira.

Yù Pallalálláng di Apu Kesu sù Panaddamád da sù Pattalebák nayù Daroban

Mattiu 26:17-25; Lukas 22:7-14, 21-23; Kuan 13:21-30

¹² Á jimittál yù olu nga ággo nayù piestá, nga pakkákád da ta pán nga awán ta állapparán na, ána pappárti ra ta karneru.* Á iniyabbû da kê Apu Kesu nayù ira tudduán na, “Sisaw ikáyâ mu nga

---

* **14:12** Sakariâ 13:7

papparánám mi ta pakkákanát tam?” ¹³ Á jinok ni Apu Kesu yù duá nga tudduán na, á kinagi na nira, “E kayu bì tuke ili, á maratang naw yù laláki nga mangáttu ta ammutu. Á tumuttul kayu kuna. ¹⁴ Á sù balay nga tallungán na, kagian naw yaw sù makábbalay, ‘Iyabbû nayù Mesturu nikaw nu sisaw gián nayù paggianán na álliuk, tapè umay sangaw kumán ta panaddamán ta pattalebák nayù daroban, aggina áнна yù ira tudduán na?’ kun naw sangaw kuna. ¹⁵ Á ipasingan na nikayu sangaw yù aláwa nga lágum ta utun. Á dán nga naporán sù lágum yù ngámin nga awágan naw. Paránan naw tán yù kanat tam,” kun ni Apu Kesu sù ira duá. ¹⁶ Á nánaw yù ira duá, á minay ira ta ili. Á naratang da ngámin nga kunnay sù kinagi na, á pinarád da yù kanad da nga panaddamán ta pattalebák nayù daroban.

¹⁷ Á ta pajjibbà, limibbè di Apu Kesu áнна yù ira mapulu duá nga tudduán na. ¹⁸ Á pallalálláng da paga, kinagi ni Apu Kesu nira, “Kurugán yù kagiak ku nikayu, aijan nikayu yù mappagápù nikán, nga mepallálláng nikán kunangane.” ¹⁹ Á pakaginná ra karanniaw, inikáddagâ da lâ naraddam. Á nattutubbâ ira nga nangiyabbû kuna, á kinagi ra, “Ari nga sikán, unè?” ²⁰ “Wan, tádday nikayu, nga mepasuddà ta pán sù tangalosá nga jigu. ²¹ Matayà gemma, sikán nga Kaká na ngámin na tatolay, ta yáyù inipetúrâ ni Namarò sù dán nga netúrâ, ngam kábbi yù tolay nga mappagápù nikán. Mapiá nakuan nu ari neyanâ.”

Yù Pamúgák di Apu Kesu, nga Panaddamát tam

ta Pate na

Mattiu 26:26-30; Lukas 22:14-20; 1 Korinto 11:23-25

²² Á sù pakkákád da paga, inâ ni Apu Kesu yù pán. Á kabalin na nabbalabálà kê Namarò, giddigidduá na yù pán nga iniyawâ na nira. Á kinagi na, “Mangâ kayu sawe, ta kanan naw. Yawe yù baggi.” ²³ Á inâ na yù tangapassuelu nga binaráyáng nga naggapu ta tabbuk na úbas. Á pabbalabálà na kê Namarò, iniyawâ na nira, á aggira ngámin mininum kuna. ²⁴ Á kinagi na nira, “Yawe yù dágà nga mebubbù ta ketapil ku megapu ta aru nga tatolay, tapè pakomán ni Namarò ira ta liwiliwâ da. Yù dágà yù panákkilalán ta napasigaggà áanna mekatalà yù bagu nga tarátu ni Namarò sù ira tatole na. ²⁵ Kurugán yù kagiak ku nikayu, arák kin ulian nga inuman áddè ta inumak ku noka yù bagu sù pammagurayán ni Namarò.” ²⁶ Á nakkansion ira ta áddáyo ra kê Namarò. Kabalid da nakkansion, nánaw ira nga minay sù puddul nga namulán ta káyu nga olibo.

*Nipalappâ ni Apu Kesu yù Panáji ni Eduru kuna
Mattiu 26:31-35; Lukas 22:31-34; Kuan 13:36-38*

²⁷ Á pallakalakák da, kinagi ni Apu Kesu sù ira tudduán na, “Sikayu ngámin yù manáji nikán sangaw nu mappanà yù ággiák ku. Ta ajjan yù netúrâ nga kinagi ni Namarò nga kunniaw: ‘Papatáyak ku yù mináppárak, á mewarawarâ yù ira karneru, gapu ta awán ta manaron nira.’†

---

† 14:27 Daniel 7:13-14

²⁸ Ngam maginnanolayà, á ta paginnanolé, mapol-ungá ánnè nikayu nga umay túrin ta purubinsia na Galilia.”

²⁹ Á pakkagi ni Apu Kesu ta táttájjíád da, kinagi ni Eduru kuna, “Mássiki nu aggira ngámin yù mánaw nikaw, ngam sikán lápay, arát taka tájjíán.”

³⁰ Á kinagi ni Apu Kesu kuna, “Kurugán yù kagiak ku nikaw, lage na mamidduá magittarákkò yù manù sangaw nu gabi, mamillu ka nga makkagi ta arám mà ammu.” ³¹ Ngam initaggâ ni Eduru nga kinagi, “Mássiki nu sitta duá yù matay, arák ku ilímak ta ammu taka.” Á kunnian yù kinagi ra ngámin nga katággítádday.

Makimállà si Apu Kesu sù Kamulán ta Getsemani

Mattiu 26:36-46; Lukas 22:39-46

³² Á labbè di Apu Kesu ta kamulán nga mangngágan ta Getsemani, kinagi ni Apu Kesu sù ira tudduán na, “Magiddak kayu saw, ta ek ku bì tán nga makimállà kê Namarò.” ³³ Ngam inipulù na yù ira tallu lâ, si Eduru, áнна si Ime kê Kuan. Á inikáddagâ na lâ ni Apu Kesu napábbaw áнна naburung. ³⁴ Á kinagi na nira, “Mággekà mappassi sù kepallà nga daddam ku. Maggián kayu saw nga matturá.” ³⁵ Á nallilli si Apu Kesu ta baddi paga nira, á namalittúkak, á nakimállà kê Namarò tanu awayyá na, ari nakuan mesimmu kuna yù jigâ nga umay kuna. ³⁶ Á kinagi na, “Ammò ku, Ammò ku, sikaw ngámin yù makáwayyá. Ililli mà sù jigâ nga umay níkan. Ngam arám mu anugutan yù urè nu ari galâ yù urem,” kun na kê Namarò.

³⁷ Á ta kabalin na nga nakimállà, nattoli si Apu Kesu sù ira tallu nga kábulun na, á naratang na ira nga makkaturuk. Á kinagi na kê Eduru, “Simon, makkaturuk ka? Ari ka panò makapat-turá ta mássiki lâ tangoras? ³⁸ Matturá kayu nga makimállà, tapè arán na kayu appútan na liwâ. Ta mássiki nu molang kayu malliwâ, ngam makapi yù baggi naw.”

³⁹ Kabalin na nga nilukák ira, nallilli si Apu Kesu má, á inuli na má yù ákkimállà na kê Namarò. ⁴⁰ Á nanoli má nira, á naratang na ira má nga makkaturuk, ta arád da magimmúlák yù matá ra. Á arád da ammu nu anni yù itabbák da nakuan kuna.

⁴¹ Á namillu nga nanoli si Apu Kesu nira, á iniyabbû na nira, “Makkaturuk kayu paga nga magibannák? Kustu ngin. Jimittál ngin yù oras nga kagápù ku, á iyawâ dangà sù ira minálliwâ, sikán nga Kaká na ngámin na tatolay. ⁴² Gumikkáng kayu, ta et tamin. Innan nawè. Ajjanin yù mappagápù nikán.”

Gaputad da si Apu Kesu

Mattiu 26:47-56; Lukas 22:47-53; Kuan 18:3-12

⁴³ Á sù arán na paga kabalin nga nagubobuk ni Apu Kesu nira, dagarágâ nga limibbè si Kudas, nga mebiláng sù ira mapulu duá nga tudduán na. Á nepulù kê Kudas yù ira kitáru nga nagármas ta badáng ána palù. Aggira ngámin yù jinok nayù ira kátannangán nga pári na Kudio ána yù ira mesturu ta tunung ána yù ira karakalán. ⁴⁴ Á pattatarátu ra gangù, kinagi ni Kudas nira yù panákkilalád da

kâ Apu Kesu. “Yù tolay nga ummaták ku, aggina yù gaputan naw sangaw. Á ipáno naw, á taronán naw ta napiá.”

⁴⁵ Á pakáddè da ta kamulán, dagarágâ nga jimikkì si Kudas kâ Apu Kesu. Á kinagi na, “Apu,” á inummatán na. ⁴⁶ Á ginápù da si Apu Kesu, á inigaggak da ta napiá. ⁴⁷ Ngam aijan yù tádday nga kabbulun na, á inilayâ na yù badáng na, á kittak na yù aripan nayù pári nga kátannangán, á nalasápán yù talingá na.

⁴⁸ Á kinagi ni Apu Kesu sù ira naggápù kuna, “Kagian naw panò ta tulisánà, ta umay kayu maggápù níkán nga nagármas ta badáng ána palù? ⁴⁹ Á kággággaw, naggiánà níkayu nga mangituddu sù mangilin nga bale ni Namarò, á arán nawà ginápù. Ngam mesimmu yaw, tapè matuppál yù inipetúrâ ni Namarò sù dán nga netúratán.”

⁵⁰ Á ngámin yù ira nga sinudduán ni Apu Kesu, nattálaw ira, á nánawád da. ⁵¹ Á aijan tán gapay yù bagitolay nga nagulolà. Á yù ira mangikeká, ginápù da. ⁵² Ngam bittáng na nira lâ yù ulà na, á nagilongán nga nattálaw.

*Yù Pangiyabbû nayù ira Kudio kâ Apu Kesu
Mattiu 26:57-68; Lukas 22:54-55, 63-71; Kuan
18:13-14, 19-24*

⁵³ Á inituluk da laguk si Apu Kesu ta bale nayù kátannangán nga pári. Á ngámin ira nga káruán nga kátannangán nga pári ána yù ira karakalán, á yù ira mesturu ta tunung, naggagammung ira tán. ⁵⁴ Á jimináddán si Eduru ta arayyu ta likuk

da. Á labbè da ta bale nayù kátannangán nga pári, simillung si Eduru sù nálitukán nga námмуák, á minay nepagitubang nga nepaggirínu sù ira magguárdiá. ⁵⁵ Á yù ira kátannangán nga pári áanna ngámin ira nga mammaguray, alerad da yù ipangikeká ra kê Apu Kesu, tapè aijan yù awayyá ra nga mamapátay kuna, ngam awán ta nálek da. ⁵⁶ Ta aru yù ira nga nassirisiri nga nangikeká kuna, ngam ari naggigittá yù kinagi ra.

⁵⁷ Á manganánnuán, aijan yù ira káruán nga minay nga mangikeká kuna, á nassirisiri ira gapay, á kinagi ra, ⁵⁸ “Naginná mi yù kinagi na. Kinagi na ta iwarâ na yù mangilin nga bale ni Namarò nga pidde na tolay, á nu mapasá tallu nga ággaw, patáddagan na yù tanakuán nga arán na pidde na tolay.” ⁵⁹ Á mássiki nu kunnian yù pangikeká ra, ari negittá yù kinagi ra.

⁶⁰ Á limikkâ yù kátannangán nga pári ta tangngá ra, á iniyabbû na kê Apu Kesu, “Awán panò ta itabbák mu sù ira mamaliwâ nikaw?” ⁶¹ Ngam ari bulubugá nakkituk si Apu Kesu. Awán bulubugá ta itabbák na nira. Á iniyabbután na má nayù kátannangán nga pári, “Sikaw panò yù MakKiristu, nga Anâ ni Namarò?” ⁶² Á kinagi ni Apu Kesu,

“Wan, sikán. Á masingan nawà nga Kaká na ngámin na tatolay,

nga magitubang sù ággitubangán nayù maráyaw,
ta jiwanán ni Namarò nga Makáwayyá ta ngámin.

Á masingan nawà nga umay nga mepulù ta mad-dalingárang nga kunam ta lángi.”[‡]

⁶³ Á pakaginná nayù kátannangán nga pári sù kinagi ni Apu Kesu, pinisil nayù pári yù bisti na nga apaddu, gapu ta napátu yù nonò na. Á kinagi na, “Áwánin ta máwák tam nga magalek paga ta tolay nga makkagi ta liwâ na. ⁶⁴ Naginná naw yù kinagi na, nga aggina yù Anâ ni Namarò. Anni yù ure naw nga meyanung kuna?” kun nayù pári nira. Á aggira ngámin, kinagi ra ta ikáru na yù liwâ na ta pate na.

⁶⁵ Á pakaginná nayù ira káruán ta mapapátay si Apu Kesu, nilutábád da. Á kinallabád da yù mammang na, á sinultù da, ána kinagi ra kuna, “Labbúnam mu yù manultù nikaw.” Á ed da laguk inâ nayù ira magguárdiá, ána lippilipák da.

*Ílímak ni Eduru yù Pakánnámmu na kê Apu Kesu
Mattiu 26:69-75; Lukas 22:56-62; Kuan 18:15-18, 25-27*

⁶⁶ Á paggián ni Eduru paga ta námмуák, minay yù babay nga aripan nayù kátannangán nga pári. ⁶⁷ Á pakasingan nayù babay kê Eduru nga mepaggirínu, inimámmatán na, á kinagi na kuna, “Sikaw gapay yù kabbulun nayù tolay nga taga Nasaret.” ⁶⁸ Ngam inilímak ni Eduru, á kinagi na, “Arák ku ammu. Arák ku kánnámmuán yù kagiam mu nikán.” Á nallillì si Eduru nga minay ta puertá nayù alitù. Á dagarágâ nagittarákkò yù manù.

⁶⁹ Á manganánnuán, nasingan na má nayù babay, á kinagi na sù ira tatolay nga nanáddak

[‡] 14:62 Salmo 22:18

tán, “Aggina gemma yù kabbulud da.” ⁷⁰ Ngam inilímak na má ni Eduru. Á manganánnuán, á yù ira káruán nga ajjan tán, kinagi ra gapay kâ Eduru, “Sikaw yù kabbulun na, ta taga Galilia ka gemma gapay.” ⁷¹ Ngam inigagek ni Eduru yù baggi na, á nappagássingán kâ Namarò ta kurugán yù kagian na. Á kinagi na nira, “Arák ku ammu yawe nga laláki nga kagian naw.” ⁷² Á inikáddagâ pidduá nayù manù nagittarákkò. Á dagarágâ, nanonò ni Eduru laguk yù kinagi ni Apu Kesu kuna, nga “Sangaw nu gabi, lage na mamidduá magittarákkò yù manù, mamillu ka nga makkagi ta arám mà ammu.” Pakanonò ni Eduru karannian, inigabuâ na nga nakkulè.

15

Pangikeká ra kâ Apu Kesu ta Arubáng ni Pilatto
Mattiu 27:1-2, 11-14; Lukas 23:1-5; Kuan 18:28-
 38

¹ Á ta pannawák, naggagammung yù ira ngámin nga kátannangán nga pári, yù ira karakalán, yù ira mesturu ta tunung, ána yù ira káruán nga makáwayyá. Á nakkaká-ubobuk ira ta meyannung sù akkuád da kâ Apu Kesu. Á bináluk da laguk, nga iniyánga ra kâ Gubinador Pilatto, ta ikeká ra kuna.

² Á iniyabbû ni Gubinador Pilatto kâ Apu Kesu, “Sikaw yù Patul nayù ira Kudio?” Á simibbák si Apu Kesu, á kinagi na, “Kurugán yù kinagim.”

³ Á yù ira kátannangán nga pári, aru yù kinagi ra kâ Gubinador Pilatto nga ipamaliwâ da kâ Apu Kesu. ⁴ Á pakaginná ni Gubinador Pilatto ta aru

nga kinagi ra, iniyabbû na má kê Apu Kesu, “Awán panò ta itabbák mu? Arám mu panò naginná yù aru nga ipamaliwâ da nikaw?” ⁵ Ngam ari má simibbák si Apu Kesu, á napállâ si Pilatto ta pagimammà na.

Pakkagi ra ta Magikáru si Apu Kesu

Mattiu 27:15-26; Lukas 23:13-25; Kuan 18:39–19:16

⁶ Á sù piestá nga panaddamád da ta pattalebák nayù daroban, aijan yù kustombare ni Gubinador Pilatto nga palubbáangan na yù tádday nga nebáluk nga pilian nayù ira tatolay. ⁷ Á aijan yù tolay nga nebáluk nga mangngágan ta Barabas, nga netádday ngaw sù ira nakikontará ta gubermente. Á aggina namapátay ta paggerrá ra, á yáyù nga inibáluk da. ⁸ Á minay kê Gubinador Pilatto yù magari nga tatolay, nga makkiddaw ta akkuán na yù kustombare na nira. ⁹ Á iniyabbû ni Pilatto nira, “Ikáyâ naw nu palubbángak ku yù Patul na Kudio?” ¹⁰ Yáyù iniyabbû ni Pilatto nira, ta ammu na ta inikeká nayù ira kátannangán nga pári gapu ta mapassil ira kuna. ¹¹ Ngam pinappatapátu nayù ira kátannangán nga pári yù ira magari nga tatolay, ta kiddawad da galâ ta si Barabas yù palubbáangan na. ¹² Á iniyabbû na má ni Pilatto nira, “Anni akkuák ku laguk sù tolay nga abbúnan naw ta Patul na Kudio?” ¹³ Á nagagga-aggay ira má nga mapporay, á kinagi ra, “Papatáyam mu! Ipepátà mu ta kurù!” kud da ngámin. ¹⁴ Á kinagi ni Pilatto nira, “Ngattá? Anni yù liwâ na?” Ngam nappanà ira nga nagagga-aggay, á kinagi

ra, “Papatáyam mu! Ipepátà mu ta kurù!” ¹⁵ Á gapu ta ikáyâ ni Pilatto nga pakáppagan na yù ira tatolay, pinalubbáng na laguk si Barabas. Á kabalin na nangipaligà kê Apu Kesu, iniyawâ na sù ira suddálu, tapè ipátà da ta kurù.

*Yù Panguyoyung nayù ira Suddálu kê Apu Kesu
Mattiu 27:27-31; Kuan 19:2-3*

¹⁶ Á yù ira suddálu, iniyánger ra si Apu Kesu ta námmuák na palásiu nayù Gubinador. Á inagálád da yù ira káruán nga suddálu gapay, á naggagam-mung ira ngámin. ¹⁷ Á áppè ira naddáyaw kê Apu Kesu. Á inibarawási ra kuna yù apaddu nga ujjo-jjin, nga kun na barawási na patul. Á inipe ra sù ulu na yù kuroná nga sî nga nalubik. ¹⁸ Á áppè ira naddáyaw nga nagagga-aggay, á kinagi ra, “Káy! Ajjan yù Patul na Kudio!” ¹⁹ Á pinalapalù da yù ulu na, á nallulutábád da, á namalittúkak ira nga áppè maddáyaw ta arubáng na. ²⁰ Á kabalid da nga nanguyoyung, iniriád da kuna yù barawási nga ujjojjin, á pine ra kuna yù barawási na lápay. Á iniyánger ra ta lawán, tapè papatáyad da ta kurù.

Yù Kepátà ni Apu Kesu ta Kurù

Mattiu 27:32-44; Lukas 23:26-43; Kuan 19:17-27

²¹ Á pangiyánger nayù ira suddálu kê Apu Kesu, nerapunád da ta dалан si Simon nga taga Sirine, nga yáma ri Alekanduru kê Rupo, nga naggapu ta ákkomanán na. Á inipakáttu ra kuna yù kurù ni Apu Kesu. ²² Á iniyánger ra ta gián nga mangngágan ta Golgota, á yù kebalinán na sù ággubobuk da yù gián na balakábâ. ²³ Á iniyalawâ da kuna yù

binaráyáng nga nakkiruk ta uru nga mirrá nga ámmatukkâ ta takì, ngam arán na inalawâ. ²⁴ Á inipátà da sù kurù. Á nabbubúnù ira, tapè natunung yù ábballe ra ta gagámì na.*

²⁵ Á yá pangipátà da kuna yù pannarek na bilák ta ummá. ²⁶ Á netúrâ sù utun na kurù na yù ipangikeká ra kuna nga kunniaw, “Yù Patul na Kudío.” ²⁷ Á nipátà da gapay yù duá nga tulisán ta kurù da, nga nattangngád da si Apu Kesu, tádday sù jiwanán na, á tádday sù jimigi na. ²⁸ Yáyù nga napalurò yù dán nga netúrâ nga bilin ni Namarò: “Aggina inibiláng da sù ira minálliwâ.”†

²⁹ Á yù ira tatolay nga nattalebák sù kurù, inuyo ra nga binilibilawád da si Apu Kesu. Á kinagi ra kuna, “Asakay! Sikaw yù makkagi ta iwarawarâ mu nakuan yù batu nayù mangilin nga kapilliá, á paddayam mu má ta tallu nga ággaw!‡ ³⁰ Iyígù mu laguk yù baggim! Ámmuluk ka laguk sù kurù,” kud da. ³¹ Á yù ira kátannangán nga pári ána yù ira mesturu ta tunung, inuyoyungád da si Apu Kesu, á makkaká-ubobuk ira, á kinagi ra, “Iniyígù na yù ira káruán nga tatolay, ngam arán na meyígù yù baggi na. ³² Nu aggina yù Kiristu nga Piníli ni Namarò, nga Patul na Israel, ámmuluk laguk nakuan sù kurù, tapè masingat tam. Á nu masingat tam, manguruk ittam,” kud da. Á yù ira kábulun na nga nepátà, aggira pay manguyaw kuna.

---

* **15:24** Isaya 53:12 † **15:28** Salmo 22:7 ‡ **15:29** Salmo 22:1

*Yù Pate ni Apu Kesu**Mattiu 27:45-56; Lukas 23:44-49; Kuan 19:28-30*

³³ Á ta tangngá na ággaw, nakkallà sù tangapáddabbunán ta tallu oras, áddè ta pannarek na bilák ta púgák. ³⁴ Á ta alas tares ta púgák, nakkatakatoł si Apu Kesu, á kinagi na, “Eloy, Eloy, lama sabák tani?” Á yù kebalinán na, “Apu Namarò, Apu Namarò, anni má ta sinájjiám mà?”[§] kun na. ³⁵ Á yù ira tatolay nga nanáddak tán, naginná ra. Á kinagi ra, “Ginnán nawè! Agálán na támma si Elias,” kud da, ta arád da ammu yù ággubobuk na.

³⁶ Á nakkarerá yù tádday nga en na inâ yù sine na áttabatabbúrù nga nakatáng, á inipasassà na yù nássam nga binaráyáng. Sinubbà na ta káyu, á iniyalawâ na kuna, tapè sussutan na. Á kinagi na sù ira naggíraw tán, “Iddagát tam lábbi, tapè masingat tam nu umay si Elias nga mangiyuluk kuna.” ³⁷ Á nakkalli si Apu Kesu ta masikan, á dagarágâ nagattâ yù inángâ na.

³⁸ Á napisil yù nakannak nga kortíná nga nelip-pak sù lágum nga kangilinán, sù mangilin nga kapilliá ta ili na Jerusalem. Namegapu nga nag-gadduá yù kortíná ta utun na áddè ta gukák na. Á negiddán sù pate ni Apu Kesu yù paggadduá na. ³⁹ Á aijan yù kapitán na suddálu nga mepagarubáng kâ Apu Kesu. Á pakasingan na ta kagattâ nayù inángâ na, kinagi na, “Aggina yù kukurugán nga Anâ ni Namarò!”

---

§ 15:34 Salmo 22:1

⁴⁰ Á ajjan gapay tán yù ira bábbay nga mangirípâ kê Apu Kesu. Á nepulù nira di Maria nga taga Maddala, kári Saloma, kê Maria nga yená nayù ira duá nga lálláki, di Kusè kê Ime nga urián na. ⁴¹ Danniaw ira yù siminuttul kê Apu Kesu nga nangabbák kuna sù keggá na ta Galilia. Á ajjan tán gapay aru ira paga nga nepulù kuna sù ánge na ta Jerusalem.

Yù Ketanam ni Apu Kesu

Mattiu 27:57-61; Lukas 23:50-56; Kuan 19:38-42

⁴² Á Biernes yù papparán nayù ira Kudio ta ággibannák da nga Sabadu. ⁴³ Á ta pajjibbà, limibbè ta Jerusalem si Kusè nga taga Arimatia. Aggina yù tádday nga mammaguray nga ipakimore ra. Á iniddagán na gapay yù dattál nayù pammagure ni Namarò ta dabbuno. Á pinataggâ ni Kusè yù nonò na, á en na kiniddaw kê Pilatto yù baggi ni Apu Kesu. ⁴⁴ Á napállâ si Pilatto ta pakarámak na ta natayin. Á gapu ta nabbábáng, inipágál na yù kapitán, ta iyabbû na nu natayin. ⁴⁵ Á pakaginná na sù kagian nayù kapitán ta kurugán nga natayin, inipálâ na kê Kusè yù baggi ni Apu Kesu.

⁴⁶ Á giminátáng si Kusè ta puraw nga gámì. Á iniyutták na yù baggi ni Apu Kesu, á binungun na sù gámì nga kapággátáng na. Á pineddá na ta abbû, sù batu nga nakokkobán, á kinarebu na yù dakal nga batu sù tanam. ⁴⁷ Á di Maria nga taga Maddala kê Maria nga yená ri Kusè, nasingad da yù nangitanamán na kuna.

16

Maginnanolay si Apu Kesu

Mattiu 28:1-8; Lukas 24:1-12; Kuan 20:1-10

¹ Á ta pappasá na Sabadu nga ággibannák da, minay di Maria nga taga Maddala, kári Saloma, kê Maria nga yená ri Ime, á giminátáng ira ta bábbanguk nga nakkakerumá, tapè ed da denuán yù baggi ni Apu Kesu. ² Á alippánnawák na Liggu, ta apállassáng na bilák, minay ira sù tanam. ³ Pakalakalakák da paga sù dálan, nakkaká-abbû ira nga kud da, “Asinni yù mangikarebu ta batu nga ajjan ta abbû na tanam?” Ta mallakay yù batu. ⁴ Á pakerípâ da sù tanam, nasingad da ta nakarebu ngin yù batu, á aringin naserrán yù tanam. ⁵ Á pakáddè da ta tanam, simillung ira, á nasingad da ta jiwánan na lágum na tanam yù bagitolay nga magitubang, nga nabbarawási ta gámì nga puraw nga apaddu. Á pakasingad da kuna, nakaráring ira. ⁶ Á kinagi na nira, “Ari kayu maganássing. Ammù ta aleran naw si Apu Kesu nga taga Nasaret, nga nepátà ta kurù. Ngam awánin saw, ta naginnanolayin. Innan nawè yù nameddád da kuna. ⁷ Á lubbè kayu laguk, ta en naw bì kagian kári Eduru ána yù ira káruán nga tudduán na ta mapolu si Apu Kesu ánnè nira nga umay túrin ta purubinsia na Galilia. Yáyù pakasinganád da kuna, nga kunnay sù kinagi na ngaw nira,” kun nayù bagitolay sù ira bábbay. ⁸ Á nánaw ira ta tanam, á nattálaw ira, ta ikáddagâ lâ yù pamippippik da ána nerallà yù kapállâ da. Á

awán bulubugá ta kinagi ra sù ira nerapunád da gapu ta ikássing da.

Mappasingan si Apu Kesu kâ Maria nga taga Maddala

Mattiu 28:9-10; Kuan 20:11-18

⁹ Á ta pannawák na Liggu, nga mapolu nga ággaw ta tangaligguán, kabalin ni Apu Kesu nagin-nanolay, nappasingan ta olu kâ Maria nga taga Maddala. Si Maria yù babay nga namalawanán na ta pitu nga anitu. ¹⁰ Á minay si Maria ta gián nayù ira kábulun ni Apu Kesu. Á gikulukuletán ira ta daddam da. Á kinagi na nira ta nasingan na si Apu. ¹¹ Ngam pakaginná ra ta matolay má ngin si Apu Kesu, ámma nasingan ni Maria, arád da kinuruk.

Mappasingan si Apu Kesu sù ira Duá nga Sinudduán na

Lukas 24:13-35

¹² Á manganánnuán, nappasingan si Apu Kesu sù duá nga sinudduán na ta pallakák da ta dалан nga umay ta agayyuán, ngam dumá yù paninganád da kuna. ¹³ Á nanoli yù ira duá ta Jerusalem, ta ed da kagian sù ira kábulud da yù ngámin nga nesimmu. Ngam arád da ira gapay kinuruk.

Mappasingan si Apu Kesu sù ira Mapulu Tádday
Mattiu 28:16-20; Lukas 24:36-49; Kuan 20:19-23; Kingnguá 1:6-8

¹⁴ Á kabalin na yaw, limittuák si Apu Kesu nga mappasingan sù ira mapulu tádday nga sinudduán na ta pallalálláng da. Á gimmá na ira gapu ta

pabbábáng da áнна kataggâ nayù nonò da, ta arád da garè kinuruk yù kinagi nayù ira nakasingan kuna ta kabalin na naginnanolay. ¹⁵ Á kinagi na laguk ni Apu Kesu nira, “E kayu mangilayalayâ sù napiá nga dámak sù ira ngámin nga tatolay ta ngámin nga lugár. ¹⁶ Á meygù yù ira nga manguruk áнна marigù megapu sù ángnguruk da nikán, á mepattolay ira kê Namarò ta áddè ta áddè. Ngam yù ira nga ari manguruk, mekanakanâ ira sù pamagikáru ni Namarò.

¹⁷ “Á yù ira manguruk nikán, meyawâ nira yù pakáwayyá ra nga mamagaddátu ta makapállâ. Á mamalawán ira ta anitu megapu sù pakapangnguá nayù ngágak ku. Á magubobuk ira ta tanakuán nga ággubobuk nga arád da ammu. ¹⁸ Á nu mes-immuád da yù iráw nga maritá onu aijan yù akáppatay sù inumad da, ari ira manganni. Á nu támmitad da yù ira máttakì, mammapiá ira.”

*Yù Kálâ ni Apu Kesu ta Lángì
Lukas 24:50-53; Kingnguá 1:9-11*

¹⁹ Á kabalin ni Apu Kesu nakiubobuk nira, nálâ ni Namarò ta lángì, á nagitubang ta jiwánan ni Namarò, nga ággitubangán nayù maráyaw. ²⁰ Á nánaw laguk yù ira sinudduán ni Apu Kesu, á minay ira nga mangilayalayâ sù napiá nga dámak ta ngámin nga lugár. Á nangabbák si Apu Namarò nira, ta iniyawâ na nira yù pakáwayyá ra nga mamagaddátu ta makapállâ, tapè mepakánnámmu sù ira tatolay ta kurugán yù bilid da.

**Yù bilin ni Namarò nga meyanung kâ Apu
Kesu Kiristu: Yù bagu nga tarátu ni Namarò
sù ira nga mangikatalà kâ Apu Kesu Kiristu
New Testament in Atta, Pamplona**

copyright © 1996 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Pamplona Atta (Atta, Pamplona)

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 1996, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Atta, Pamplona

© 1996, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses,

xcv

please contact the respective copyright owners.

2014-08-06

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 29 Jan 2022

b48ec929-782f-5e43-b9b5-5ce8e5d5989a